

Vergaderjaar 2018–2019

21 501-32

Landbouw- en Visserijraad

Nr. 1149

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 23 januari 2019

De vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de vaste commissie voor Europese Zaken hebben op 11 december 2018 overleg gevoerd met mevrouw Schouten, Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Vice-Minister-President, over:

- **de brief van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Vice-Minister-President d.d. 7 december 2018 inzake geannoteerde agenda Landbouw- en Visserijraad van 17 en 18 december 2018 (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1138);**
- **de brief van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Vice-Minister-President d.d. 7 december 2018 inzake verslag Landbouw- en Visserijraad van 19 november 2018 (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1139);**
- **de brief van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Vice-Minister-President d.d. 22 november 2018 inzake kwartaalrapportage lopende EU-wetgevingshandelingen LNV (Kamerstuk 22 112, nr. 2728);**
- **de brief van de Minister van Buitenlandse Zaken d.d. 23 november 2018 inzake fiche: Mededeling – Een duurzame bioeconomie voor Europa (Kamerstuk 22 112, nr. 2729).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
Kuiken

De voorzitter van de vaste commissie voor Europese Zaken,
Van Oosten

De griffier van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
Haveman-Schüssel

Voorzitter: De Groot
Griffier: Konings

Aanwezig zijn zes leden der Kamer, te weten: Futselaar, Geurts, De Groot, Lodders, Ouwehand en Wassenberg,

en mevrouw Schouten, Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Vice-Minister-President.

Aanvang 16.53 uur.

De voorzitter:

Ik heet in de eerste plaats welkom de Minister en haar staf, de collega-woordvoerders LNV, de mensen op de publieke tribune en de mensen die thuis meekijken. De spreektijd is vijf minuten. We hebben twee interupties per persoon. De Partij voor de Dieren is met twee personen aanwezig, dus die zullen alles eerlijk delen. Er is reeds een vooraankondiging gedaan voor een VSO. Dat is morgen om kwart voor tien, als dat uiteindelijk doorgaat.

Er is vanmiddag nog een brief ontvangen over de stemming in de SCoPAFF op 12 en 13 december. Ik stel voor dat we die brief betrekken bij de bespreking. Ik zie een woordmelding van mevrouw Lodders.

Mevrouw Lodders (VVD):

Als een soortement punt van orde: ik heb die brief net ontvangen en ik ga er ook iets over zeggen, maar ik vind eigenlijk dat het niet kan. Ik probeer dat zo meteen in de spreektekst toe te lichten. We hebben de gebruikelijke route dat we iets agenderen via een procedurevergadering en dit gaat nogal ergens over. Ik vind de brief eigenlijk van een te groot belang om hem er zomaar doorheen te laten.

De voorzitter:

Ik neem daar kennis van. Ik deel dat namens D66. Ik heb de brief ook niet kunnen lezen. De Minister wil dit graag toelichten.

Minister Schouten:

Ik heb de behoefte om toe te lichten waarom de brief nu gestuurd is. Wij krijgen de agenda van de SCoPAFF heel laat. Ik heb ooit tegen de Kamer gezegd dat ik u wil meedelen wat er in de SCoPAFF gebeurt en wat onze inzet wordt bij onze stemming. Aangezien de stemming waarschijnlijk morgen en overmorgen plaatsvindt, vond ik het als een gebaar naar u wel zo passend om te laten weten hoe wij hierin zitten. Anders krijg ik het verwijt dat ik de Kamer niet heb geïnformeerd en dat ik een positie heb ingenomen waarvan de Kamer mogelijk vindt dat ik die niet had mogen innemen. Het is echt een gebaar naar uw zijde, waarbij ik net zo goed een ongemakkelijk gevoel heb omdat het elke keer zo laat is. Maar ik kan geen ijzer met handen breken en ik probeer u maximaal te bedienen. Het is dus geen teken van onwil. Integendeel, ik heb juist geprobeerd u hierin zo maximaal mogelijk mee te nemen.

Mevrouw Lodders (VVD):

Het gebruik van allerlei werkzame stoffen staat op de agenda, maar ook een indicatiestemming over de geharmoniseerde risico-indicator. Dat is een instrument waar ik echt over wil nadenken en waar we het nog niet zo heel vaak, slash niet, over hebben gehad. Dat is iets wat onder de Brusselse stolp heeft plaatsgevonden. Vandaag wordt aan ons gevraagd om daar iets van te vinden. Het is gebruikelijk om bij dit soort ontwikkelingen een werkbezoek af te leggen en met mensen uit het veld te praten. De brief is gewoon echt te laat.

De voorzitter:

Ik stel vast dat er meer elementen in de brief staan. Hij komt aan de orde in de procedurevergadering. Dan kunnen we hem nog agenderen en kunnen mevrouw Ladders en anderen er in de diepte op ingaan. Dat gezegd hebbend wil ik het woord geven aan de Partij voor de Dieren. Eerst is het woord aan de heer Wassenberg.

De heer Wassenberg (PvdD):

Dank u wel, voorzitter. Op 17 en 18 december moet er een akkoord bereikt worden over de vangstmogelijkheden voor 2019. De Minister wil afwijken van een wetenschappelijke standaard en inzetten op hogere quota. Een voorbeeld: voor tong wil de Commissie op basis van wetenschappelijke adviezen een reductie van 22%, maar de Minister wil inzetten op een hogere vangst. Maar het gaat niet goed met de tong. De Partij voor de Dieren vindt dat die vis de kans moet krijgen om te herstellen en wil dus geen verhoging van de voorgestelde vangst. Is de Minister bereid om in te zetten op vangstquota die verantwoord zijn volgens wetenschappelijke adviezen en dus niet de randen op te zoeken? Laat de vis herstellen. We willen ook weten wanneer de Kamer geïnformeerd gaat worden over de vangsthoeveelheden voor schol, haring en kabeljauw, waarover de onderhandelingen nog lopen. Dat zijn belangrijke commerciële vissoorten voor Nederland waar een reductie voor wordt geadviseerd. Kan de Minister toezeggen dat ze zich in ieder geval aan die wetenschappelijk verantwoorde adviezen houdt en niet de randen gaat opzoeken? Dan zeebaars. Wij zijn tegen de amendementen die de Minister wil indienen. Dat de Commissie voorstelt om de bijvangst van zeebaars op maximaal 1% te stellen, gebeurt niet om vissers te pesten maar om de zeebaars als soort te redden. Alleen al een kleine verruiming van het vangstadvis voor een zwaar bedreigde soort als de zeebaars heeft heel negatieve gevolgen en dat is onaanvaardbaar. Wetenschappers adviseren al twee jaar op rij om deze soort niet langer te vangen. Net nu we na jarenlange overbevissing redelijk op de goede weg zijn, wil de Minister de vangst verhogen.

Voor de paling geldt iets vergelijkbaars. De paling is bedreigd en wetenschappers adviseren al jaren om een algeheel vangstverbod in te stellen. Waarom blijft de Minister toch een beetje om de hete brij heen draaien? Maatregelen moeten veel verder gaan dan de huidige sluiting van de visserij voor slechts drie maanden. Waarom niet gewoon een sluiting voor een langere periode, liefst het jaar rond?

Voorzitter. Dan nog een vraag. Sinds 2017 bestaat er een expertgroep van de Commissie op het gebied van dierenwelzijn: het EU Platform on Animal Welfare. Daarin bestaat weer een subgroep die zich bezighoudt met het welzijn van vissen. Aangesloten landen zijn Duitsland, Denemarken, Italië, Spanje en Griekenland. Zelfs een niet-EU-land als Noorwegen maakt deel uit van die groep. Nederland niet, terwijl Nederland viswelzijn toch hoog in het vaandel heeft.

De voorzitter:

U nadert de helft van de spreektijd.

De heer Wassenberg (PvdD):

Ja, voorzitter. Mijn enige en laatste vraag: is de Minister op de hoogte van het bestaan van deze subgroep voor vissenwelzijn? Is er een reden dat Nederland geen deel uitmaakt van de subgroep? En tot slot: zou Nederland geen deel moeten uitmaken van deze groep?

De voorzitter:

Dan is nu het woord aan mevrouw Ouwehand, ook namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD):

Voorzitter, dank, en dank aan de Minister dat zij de Kamer heeft geïnformeerd over de stemmingen in SCoPAFF. Het is laat, maar beter late informatie dan helemaal geen informatie. Het is goed dat we vooraf een VAO hebben aangekondigd, want het lijkt erop dat de Minister wil instemmen met automatische verlenging van 42 bestrijdingsmiddelen, terwijl er grote weerstand is tegen dat steeds maar weer automatisch verlengen van die stoffen. Het Europees Parlement heeft er een resolutie over aangenomen. Ik neem aan dat een aantal partijen die deel uitmaken van de coalitie daarvoor hebben gestemd. De Eurocommissaris heeft zelf ook al gezegd dat het niet wenselijk is om iedere keer automatisch te verlengen. De Partij voor de Dieren heeft even goed naar de betreffende stoffen gekeken. Daar zit thiacloprid tussen, terwijl de Kamer keer op keer moties heeft gesteund voor een volledig verbod op alle neonicotinoïden. Thiacloprid is een van die neonicotinoïden en dit zou al de vierde keer zijn dat deze stof automatisch wordt verlengd. Ik begrijp niet dat de Minister zegt dat zij gaat instemmen met die automatische verlenging. Ons viel ook op dat epoxiconazool op de lijst staat. Dat is een van de azolen waarvan de Kamer heeft gezegd dat zij daarop een verbod wil vanwege het risico op resistentie van deze schimmelbestrijders. Hoe kan het dan dat de Kamer een verbod wil op die twee stoffen, thiacloprid en epoxiconazool – ik moet met die laatste nog een beetje oefenen – en dat de Minister zegt: o, wacht eventjes, de toelating loopt af in Europa en de Europese Commissie wil automatisch verlengen; daar stem ik mee in? Ik wil heel graag dat de Minister aan de Kamer toezegt dat zij dat in elk geval voor die twee stoffen niet gaat doen. Wij willen een grotere terughoudendheid bij dat automatisch verlengen.

We zijn ook niet gerust op de passage in de brief – ik zoek hem er heel even bij – die gaat over chloorprofam. Nederland is daarvoor de rapporterende lidstaat, lezen we. Het Ctgb zegt: dat is prima, dat kunnen we toelaten, maar de EFSA heeft vraagtekens. Nou was ik in de veronderstelling dat de coalitie had afgesproken dat als de EFSA het zegt, het goed is. Ik ben daar niet voor. Ik vind dat je je eigen politieke afwegingen moet maken nadat zo'n commissie adviezen heeft uitgebracht, maar het lijkt er toch op dat de Minister de EFSA nu gaat negeren. Dat is prima, maar dat kan dan niet alleen als het ons uitkomt. Dan moet dat ook op andere terreinen. Kan de Minister helderheid geven over de lijn die ze volgt? Voorzitter. Dan het eiwitrapport. Op zich is dat goed nieuws.

De voorzitter:

Mevrouw Ouwehand, u bent al bijna 30 seconden over de spreektijd heen. Ik wil u vragen dit te bewaren voor een tweede termijn of voor een heel slimme interruptie.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD):

Dan doe ik dat. Dank u wel.

De voorzitter:

Dan is nu het woord aan mevrouw Lodders namens de VVD.

Mevrouw **Lodders** (VVD):

Dank u wel, voorzitter. Er staan diverse onderwerpen op de agenda. Allereerst wil ik wederom stilstaan bij de ontwikkelingen rond het GLB, het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Mijn fractie heeft een aantal zorgen. Ik lees in de geannoteerde agenda dat er richtinggevende vragen worden voorgelegd, maar het is niet duidelijk welke. Waarschijnlijk lezen we in het volgende verslag de uitkomst en vervolgens is er dan weer een stapje gezet. Dat baart mij zorgen. Het gaat om een drietal belangrijke thema's, namelijk het Nationaal Strategisch Plan, de Verordening inzake de financiering, het beheer en de monitoring van het GLB, en de wijzi-

gingsverordening voor de gemeenschappelijke marktordening. Ik wil graag weten op welke richtinggevende vragen de Minister richtinggevend gaat antwoorden. Hoe kan de Minister ervoor zorgen dat de Kamer beter geïnformeerd is over de belangrijke stappen die gezet worden?

Een tweede zorg is de aandacht voor een tweetal belangrijke thema's van het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Dat zijn de vereenvoudiging en de inzet op innovatie. In de agenda en het verslag komen deze thema's heel summier aan de orde. Ik lees dat de Duitse Minister kritisch is op de voortgang van de vereenvoudiging. Klopt dat? Wat was de inzet van Nederland? Welke concrete voorstellen heeft Nederland gedaan en gaat het doen om deze doelstelling ook daadwerkelijk inhoud te geven? De derde zorg is het Nationaal Strategisch Plan. Mijn collega Arne Weverling heeft daar tijdens het vorige AO ook al aandacht voor gevraagd. Ik adresseer het nog een keer vanwege de richtinggevende vragen over dit onderwerp. Waar staan we? Stapje voor stapje wordt er voortgang geboekt. De provincies hebben de regie. Ik blijf van mening dat de boeren te veel uit het zicht zijn.

Voorzitter. Over de brexit zal ik het vandaag niet hebben. Er zijn allerlei ontwikkelingen, dus die zal zeker op een volgend moment aan de orde komen. Fipronil staat ook geagendeerd, dus daar zal ik vandaag niet op ingaan. Tijdens de procedurevergadering is naar de stand van zaken gevraagd.

Ik ga over naar de input van mijn collega Arne Weverling over de visserij. Ik laat de inleiding vanwege de tijd weg. Nederland is met ongeveer 10% van de vangsten een relatief kleine speler. Ondanks dat worden de beheermaatregelen ook van toepassing verklaard op de marginale zeebaarsvisserij op de Noordzee. Kleinschalige kust vissers worden daardoor onevenredig hard getroffen. De Commissie stelt een nieuwe restrictie voor waarbij maximaal 1% van de totale vangst per dag zeebaars mag zijn. Het is goed dat de Minister ervoor pleit om alle categorieën in de visserij gelijk te behandelen. Het is ook goed dat de Minister wil inzetten op de beperkte verhoging van de toegestane vangst voor alle visserijcategorieën. Het wetenschappelijke advies van ICES biedt hiervoor ruimte. Kan de Minister aangeven of hier in Europa voldoende steun voor is? Ook zijn wij van mening dat de recreatievisserij in plaats van de door de Commissie voorgestelde één baars per dag meer zou moeten kunnen vangen. Drie zeebaarzen per dag is een goed uitgangspunt. Ondersteunt de Minister dit aantal en denkt zij dat dit haalbaar is?

Voor de Noordzeetong moet de vangstmogelijkheid, de TAC 2019, nog worden vastgesteld. Ook het bestand van deze vissoort is gegroeid tot een aanzienlijke omvang. Op verzoek van de sector heeft Wageningen Marine Research een aantal scenario's doorgerekend die aangeven dat het volkomen verantwoord is om de TAC voor 2019 vast te stellen op het niveau van 2018. In jargon is dat een «roll-over». Die berekeningen zijn onder de aandacht gebracht van de Minister en haar ambtenaren. Ondersteunt de Minister de berekeningen van de sector en Wageningen en denkt zij hiervoor de handen in Europa op elkaar te krijgen?

Voorzitter. Ik kijk even naar mijn overige punten. Het gaat ook over de antibioticaresistentie. Ik ben blij dat ik dat onderwerp op de agenda zie staan. Ik wil voorstellen dat Nederland dit van harte ondersteunt. Laat Nederland dan ook een voorbeeld zijn in de richting van andere landen om dit op te pakken. Ik heb een vraag daarover. Wordt de internationale handel in antibiotica – ik bedoel dan met name de frauduleuze handel – geagendeerd om te kijken of we stappen kunnen zetten om die handel te verminderen?

Voorzitter. Tot slot de gewasbescherming. Dat gaat uiteraard over de brief waar we net al een ordedebatje over hadden. Ik vind dat het echt te snel gaat. Ik waardeer uiteraard de inzet van de Minister om ons te informeren, maar het kan niet zo zijn dat we hier geen fundamentele discussie met elkaar over kunnen hebben. Ik heb best wat vragen over de afweging. Ik

zie aan de ene kant dat middelen die gebruikt worden in de biologische landbouw zomaar met zeven jaar verlengd worden, zonder dat wordt stilgestaan bij de risicobeoordeling en de risico's voor bodem en omgeving. Aan de andere kant worden andere middelen zomaar inen verboden. Ik wil daar eigenlijk weleens wat nadere inhoudelijke documenten over ontvangen, zodat we daar met elkaar in een algemeen overleg de discussie over kunnen voeren. Hiermee beëindig ik mijn bijdrage.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Lodders. Ik zie een interruptie van mevrouw Ouwehand.

Mevrouw Ouwehand (PvdD):

Ik heb een slimme interruptie over het eiwitplan, waartoe u mij zojuist heeft aangemoedigd. Ik zag een punt waarover de VVD het misschien wel met de Partij voor de Dieren eens kan zijn. Het eiwitplan gaat over de stimulering van de teelt van eiwitten in Europa. Mij is niet helemaal duidelijk of het vooral gaat om veevoer of ook om humane consumptie. Ik las in het rapport dat de markt voor humane consumptie weliswaar kleiner is dan die voor veevoer, maar dat deze potentieel zeer winstgevend is. Vindt de VVD ook dat we moeten inzetten op de teelt van eiwitten voor humane consumptie, omdat dat gewoon mooie perspectieven biedt?

De voorzitter:

Een slimme interruptie is ook kort, maar het antwoord is aan mevrouw Lodders.

Mevrouw Lodders (VVD):

Dat is inderdaad een slimme interruptie van mevrouw Ouwehand. De VVD wil niet op de stoel van de boer en ondernemer gaan zitten. Op het moment dat dit een lucratieve teelt is, zal de boer daar ook voor kiezen. Die ruimte willen wij geven. Ik heb in de afgelopen jaren wel meer mooie teelten gezien. Een van die teelten – en dan maak ik het iets langer, voorzitter – is er in veenweidegebieden. Daar kan je nieuwe teelten die nu nog onderontwikkeld zijn toepassen en verschillende stappen zetten. Maar nogmaals: ga als politiek niet op de stoel van de boer zitten. Dat geeft over het algemeen een verkeerde uitkomst.

De voorzitter:

Mevrouw Ouwehand is helemaal tevreden met het antwoord. Dat zien we niet vaak.

Dan geef ik nu het woord aan de heer Geurts namens de fractie van het CDA.

De heer Geurts (CDA):

Dank, voorzitter. Al eeuwen vissen de Nederlandse vissers op de Noordzee en in de Britse wateren. Onze vissers worden geconfronteerd met nieuwe ontwikkelingen als natuurgebieden, windparken en nu mogelijk ook gesloten Britse wateren. Zij voelen zich hieraan overgeleverd en willen zeggenschap. In de wandelgangen hoorde ik iets over verkenningen in het kader van het klimaatakkoord. Mogelijk kan de Minister hetgeen ik in de wandelgangen hoorde met ons delen voor zover zij daar iets van afweet, maar dat hoor ik graag. Daarnaast wordt er gewerkt aan een breed gedragen Noordzeeakkoord van alle partijen op de Noordzee. Mijn vraag is of de Minister daarvan op de hoogte is en of zij zo'n akkoord gaat ondersteunen als dat er komt.

Voorzitter. De brexit komt eraan. Echt waar, mijn print wordt op dit punt gelijk vaag. Hoe langer de onzekerheid aanhoudt over een deal of een

harde brexit, hoe zekerder het wordt dat het rommelig en pijnlijk wordt. We kunnen niet wachten tot de Britten er politiek uit zijn. We moeten ervoor zorgen dat de Nederlandse belangen worden beschermd. Voor de visserij staat er veel op het spel. Is de Minister bereid om daarvoor samen met de sector een uitvoeringsagenda te maken?

Voorzitter. In december zijn de onderhandelingen over de visserijquota. Het CDA zou in het bijzonder graag zien dat de tongquota niet worden gekort nu het paaibestand er goed voor staat en toeneemt. Is de Minister bereid in te zetten op een zogenaamde roll-over van de tongquota in 2019?

Dan over de zeebaarsquota. Het CDA ziet dat iedereen nu wordt geraakt door de beschermingsmaatregelen voor zeebaars. Is dat wel terecht, vraag ik mij af. Welke partijen vangen de meeste zeebaars en zijn de afgelopen jaren ook meer gaan vangen? Geheel retorisch: is dit niet een Engels en Frans probleem? Het CDA vindt het onrechtvaardig dat kleine kustvissers hard geraakt worden. Daar had ook zomaar «sportvisserij» kunnen staan, maar daar hebben we het de vorige keer al genoeg over gehad. Is de Minister dit met het CDA eens? Wat gaat zij hieraan doen? Daarnaast nog de vraag of de Minister bekend is met de problemen van de harderzegenvissers die geen zeebaarsquota hebben gekregen. Is zij bereid voor hen op zoek te gaan naar een oplossing?

Tot slot over de Green Deal met de Sea Rangers. Ik vroeg me af wat deze zeilboten concreet gaan doen. Dat vraag ik maar aan de Minister, want ik kon het niet uit het persbericht halen. Welke bevoegdheden hebben zij? Wordt hier publiek geld aan besteed? Ook dat kon ik niet uit het persbericht halen.

Voorzitter. Dan nog over de oneerlijke handelspraktijken. Het CDA wil dat ook bescherming wordt geboden aan grote bedrijven als coöperaties waarin boeren samenwerken. In Nederland staan vele makers van producten onder druk door de introductie van steeds meer huismerken en door beperkte ruimte in het schap. Is de Minister bereid zich niet te verzetten tegen het beschermen van deze grotere leveranciers van levensmiddelen? Ik stel deze vraag omdat de Minister er na het debat van de vorige keer mogelijk nog een keer over nagedacht heeft, de situatie in Europa in beschouwing heeft genomen en ons misschien wat nieuws te melden heeft. Make my day, zeg ik tegen de Minister.

Dan kom ik bij het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Het CDA heeft grote vraagtekens bij het verplichten van ecoregelingen, zoals staat geschreven in de geannoteerde agenda. We zouden graag zien dat dit geldt bij hoge uitzondering, voor een heel specifiek en beperkt gebied waarin al een groot aandeel van de aanwezige boeren meedoet met een vrijwillig programma. Is de Minister dit met mij eens? Ik had dit niet geopperd, ware het niet dat ik in de stukken steeds meer zie dat wij naar een zware verplichting van de ecoregelingen gaan. Daar wil ik dan toch maar wat vragen over stellen.

Dan over het strategisch plan. Het is mij onduidelijk wie verantwoordelijk is voor de uitvoering van het strategisch plan. Is dat nu het Rijk of zijn dat de provincies? Ik stel die vraag maar eens aan de Minister. Hoe wordt de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de Minister en de provincies goed geborgd? Ik vroeg me ook af of de provincies over de invulling van de eerste pijler gaan meebeslissen, of mogelijk adviseren.

Ik heb nog twee punten. Het CDA wil niet dat de Europese landbouw blijft steken in de twintigste eeuw en niet meekan met nieuwe veredelings technieken. Het CDA wil dat de wijziging van annex 1b van de Richtlijn 2001/18/EG zo snel mogelijk op de agenda van de Europese Unie wordt gezet. Waarom staat deze bij de Raad nog niet op de agenda en hoe krijgen we die wel op de agenda?

Een laatste punt. Het CDA vindt het belangrijk dat er een geharmoniseerd beleid voor gewasbeschermingsmiddelen is. Als we zien dat in ons omringende landen tijdelijke vrijstellingen worden toegestaan, zou er ook

een vrijstelling in Nederland gegeven moeten worden, tenzij er grote bezwaren zijn. Vraagteken.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Geurts. Ik zie een interruptie van mevrouw Lodders.

Mevrouw **Lodders** (VVD):

Ik ga ervan uit dat de heer Geurts met de laatste vraag doelt op het derogatieverzoek voor het gebruik van neonicotinoïden dat België de afgelopen weken heeft gedaan.

De heer **Geurts** (CDA):

Ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat ik dat bedoeld heb. Alle gein op een rijtje; we kregen de stukken op het laatste moment. Ik zie in die brief allerlei dingen gebeuren, maar ik zag dat ook vorige week. We hebben daar in de procedurevergadering bij stilgestaan en aan de Minister om een reactie gevraagd. Hoe kan het nou dat er in België zo veel derogaties op gewasbeschermingsmiddelen worden toegestaan en in Nederland niet? Als we het over een gelijk speelveld hebben, vind ik dat een kwalijke zaak. Ik wil daar helderheid over hebben en dacht: laat ik hem hier eens inschieten. Misschien heeft de Minister daar al een antwoord op.

Mevrouw **Lodders** (VVD):

Dat punt deelt mijn fractie uiteraard helemaal. Ik dacht dat ik dit middels deze interruptie nog eens kon adresseren, ook richting de Minister, want het is met name het ongelijke speelveld dat de Nederlandse boeren parten speelt. Dat is geen vraag in de richting van de heer Geurts, maar ik heb het wel geadresseerd.

De voorzitter:

Dan is nu het woord aan de heer Futselaar van de SP-fractie.

De heer **Futselaar** (SP):

Dank u, voorzitter. Ik adviseer de Kamercommissie niet al te woedend te zijn over het fenomeen derogatie in landbouw in Europa, want als je dat gaat schrappen, hebben wij ook nog wel iets te verliezen. Ik wou het op grond van de brief vooral hebben over het GLB, het gemeenschappelijk landbouwbeleid, en een aantal punten. Het eerste betreft de zwaardere conditionaliteit waar de Europese Unie op inzet en waar Nederland zich op dit moment tegen verzet. Feitelijk zegt de Europese Unie dat zij mensen niet wil betalen alleen omdat ze zich aan de wet houden. Is dat een heel onredelijk standpunt, vraag ik de Minister. De Minister wijst er in haar brief op dat er de afgelopen periode vergoedingsmaatregelen zijn geweest die heel weinig effectief zijn gebleven. Dat is waar en dat blijkt ook uit alle rapporten, maar kun je niet vaststellen dat dat vooral komt door de manier waarop we ermee zijn omgegaan? Op het moment dat je vooral inzet op blijvend grasland, heb je aan het eind van de periode grasland dat is gebleven en is dat je vergoedingsmaatregel. Dan kun je wel zeggen dat dat niet heel veel voor de biodiversiteit heeft gedaan, maar daaraan ligt niet zozeer de vergoedingsmaatregel als middel ten grondslag, maar de manier waarop die is uitgevoerd. Ik begrijp het Nederlandse standpunt dat je soms in een gebied bovenwettelijke ecoregelingen verplicht wil stellen voor iedereen. Dat vind ik logisch. Wat dat betreft verschil ik van mening met mijn buurman, omdat er nu eenmaal gebiedsspecifieke dingen kunnen spelen waar je vervolgens een vergoeding voor geeft. Je moet die mogelijkheid kunnen houden, zonder je meteen te verzetten tegen de verzwaarde conditionaliteit. Nederland heeft het standpunt dat voor controle en sanctieregeling subsidiariteit moet plaatsvinden. Mijn partij is een groot voorstander van subsidiariteit voor veel dingen, maar als de geschiedenis van het

Europese landbouwbeleid iets leert, is dat dat met name lidstaten de neiging hebben om daar creatief mee om te gaan. Dit is een onderwerp waarbij subsidiariteit misschien niet zo'n heel goed idee is. Misschien moet je iets meer bureaucratie en handhaving hebben om te voorkomen dat er grootschalig misbruik van wordt gemaakt over de hele Unie. Dan bedoel ik niet eens zozeer Nederland, maar we weten allemaal dat er hier en daar iets niet helemaal goed gaat.

Dan de GLB-discussies in het algemeen. Het komt over alsof die nogal vastzitten, vooral op een aantal dossiers die Nederland belangrijk vindt. Nederland lijkt wat in de minderheid te zijn. Ik vroeg mij af of de Minister voortgang ziet in de voorzitterswisseling. Dan bedoel ik niet zozeer het nieuwe Roemeense voorzitterschap, want ik denk niet dat dat een natuurlijke bondgenoot is. Maar over een halfjaar zijn de Finnen aan het roer en ik stel mij voor dat we in de voorbereiding op dat voorzitterschap nu al wat bondgenoten proberen te vinden, in het nieuwe Hanzeverbond of hoe dat ook heet.

Het laatste punt over het GLB: jonge boeren. In de brief wordt specifiek genoemd dat er vanuit de tweede pijler een mogelijkheid komt om te helpen met de aankoop van grond met behulp van financiële instrumenten. Het is mij onduidelijk wat daarmee wordt bedoeld. Het regeerakkoord spreekt van een bedrijfsovernamefonds. Ik kan mij voorstellen dat dit meespeelt, want dat is juist voor Nederland met zijn enorme grondprijzen en overnameproblematiek best een interessant voorstel. Maar ik wil graag iets meer duiding over wat hierachter zit. Wat wordt hier nou mee bedoeld, et cetera?

Er wordt met provincies gesproken over een plan van aanpak voor een Nationaal Strategisch Plan. Krijgen wij dat plan als de provincies het daarmee eens zijn?

Als laatste punt toch iets over de brexit. Dat is heel specifiek, want over de totale chaos die er gaande is bij onze bureaus kun je heel lang praten. Ik was buitengewoon gepikeerd over een opmerking vorige week van een voormalig Minister in de Britse conservatieve partij. In het kader van het conflict over de Noord-Ierse grens zei hij dat harder gemaakt moest worden dat Ierland weleens in voedselproblemen kan komen als er een harde brexit komt. Je kunt van alles vinden in dit conflict, maar het gebruiken van dreigende voedseltekorten om je diplomatieke positie te versterken, vind ik vrij walgelijk. Helemaal als je de Britse geschiedenis in Ierland kent. Ik weet dat Eurocommissaris Hogan zich hier al vrij scherp over heeft uitgelaten, maar ik kan mij voorstellen dat een Landbouwrapad bijvoorbeeld meegeeft dat we de bevoorrading van Ierland in het geval van een harde brexit garanderen. Dit is misschien niet het moment en de plek om dit te noemen, maar af en toe vind ik het een mooie plek om mijn boosheid te uiten.

De voorzitter:

Dank u wel, heer Futselaar. Het Hanzeverbond begint natuurlijk in Zwolle en eindigt in Finland.

De heer Futselaar (SP):

Mijn ervaring is dat bijna alles in Zwolle begint.

De voorzitter:

En eindigt, zeker als het laat wordt vanavond. Dus we gaan gauw door. Mag ik de heer Futselaar vragen om het voorzitterschap kort over te nemen? Niet omdat hij hier nu uiterst links zit, want dan zit ik met een probleem, maar omdat hij daar iedereen goed kan zien als er een interruptie is.

Voorzitter: Futselaar

De voorzitter:

Dat is goed. Dan geef ik gelijk het woord aan de heer De Groot van de fractie van D66.

De heer De Groot (D66):

Voorzitter. Ik loop de geannoteerde agenda even langs en begin met de visserij. Het mag weleens gezegd worden: het gemeenschappelijk visserijbeleid, dat ergens in de jaren tachtig begon, is toch wel een Europees succesnummer. Hoe ongelofelijk moeilijk het ook is geweest, het beheer van de huidige bestanden is beter dan twintig jaar geleden. Over het algemeen gaat het met de commercieel beviste soorten toch een stukje beter dan in de jaren tachtig.

Dat gezegd hebbend: de Nederlandse visserij is een gemengde visserij en quota worden vastgesteld per vissoort. Dat maakt het beheer lastig en dat wordt nog een stukje lastiger met de aanlandplicht. Daarom de volgende vragen. Hoe gaat de Minister de aanlandplicht handhaven? Hoe gaat de Minister in dat verband doel- en bijvangstsoorten beter op elkaar afstemmen?

Dan een aantal specifieke soorten. De zeebaars. Hoe gaat de Minister garanderen dat de geadviseerde vangsthoeveelheid niet wordt overschreden? Gaat de Minister niet alleen papieren maatregelen nemen, maar daadwerkelijk tot een duurzamer beheer van de zeebaars komen? Hoe gaat de Minister ongewilde bijvangsten, bijvoorbeeld door flyshoot van zeebaars, voorkomen? Dan de rode mul. Hoe gaat de Minister het beheer voor deze vissoort regelen? Dan de aal. Steun voor de plannen van de Europese Commissie. Die zijn een goede stap in de richting, maar gaat de Minister deze ook volmondig steunen?

Dan adviesdiensten onder het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Dank voor het beantwoorden van het verzoek van D66 om in te gaan op de financieringsmogelijkheden voor onafhankelijke adviesdiensten onder het gemeenschappelijk landbouwbeleid. U schrijft: «Of en in welke omvang Nederland van die mogelijkheid gebruikmaakt» en verwijst naar een proces, naar het strategisch plan. Dat noemen wij in de Kamer doorgaans een kluitje-in-het-rietantwoord. De Minister gaat ook nog in gesprek met de Vereniging Agrarische Bedrijfsadviseurs. Ik heb er al eens naar verwezen: we hebben een keer een gesprek gehad met die club. Daar zitten banken, verzekeringsmaatschappijen en dat soort onafhankelijke partners in. We hadden niet de indruk dat we met deze club de oorlog gaan winnen. U zet daar wederom op in. Hoe is de onafhankelijkheid van deze club geborgd? Wat vindt de Minister zelf van deze mogelijkheid tot onafhankelijk advies? Een procesantwoord is mooi, maar ik wil van de Minister horen wat zij inhoudelijk vindt van de rol die onafhankelijk advies kan spelen in een transitie naar kringlooplandbouw.

Voorzitter. Dan de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken. Ik sluit mij aan bij wat de collega van het CDA daarover heeft gezegd. We hebben de kans om dit nu aan te pakken, ook voor bedrijven met een omzet hoger dan 50 miljoen. Die heb je al gauw. Daar zitten vaak coöperaties tussen met vele boeren daarachter. Bijna iedereen in Europa is voor het loslaten van die grens. Waarom blijft de Minister volharden in haar standpunt? Misschien kunt u twee partijen blij maken als u aan het CDA en D66 aangeeft dat u meegaat in ons pleidooi om die grens los te laten, wat ook het pleidooi is van het Europees Parlement.

Tot slot iets heel anders: het patent op groenten. Blijkbaar kan het weer. We schrokken gisteren van het bericht dat het Europees Octrooibureau de beslissing van vorig jaar juni terugdraait om geen patenten meer te verlenen op klassiek veredelde planten. Graag hoor ik van de Minister hoe dit mogelijk is, terwijl de hele Europese Unie, van parlement tot nationale overheden, nota bene tijdens het Nederlandse voorzitterschap, een

eenduidig signaal heeft afgegeven dit niet meer te willen. We hebben het beroemde kwekersrecht en daar willen we op inzetten. Wat gaat hier mis en, nog belangrijker, hoe gaat de Minister stappen ondernemen om dit heel snel recht te zetten?

Dat was mijn inbreng. Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer De Groot. Daarmee zijn we aan het einde van de termijn van de Kamer en ook aan het einde van mijn voorzitterschap, want dat draag ik bij dezen weer over aan de heer De Groot.

Voorzitter: De Groot

De voorzitter:

We zijn gekomen aan het einde van de eerste termijn van de zijde van de Kamer. Hoeveel tijd heeft de Minister nodig? Ik schors tot 18.35 uur en dan gaan we door met de eerste termijn van de Minister. Excuus, ik bedoel 17.35 uur. Ik schors de vergadering voor tien minuten.

De vergadering wordt van 17.24 uur tot 17.38 uur geschorst.

De voorzitter:

Het woord is aan de Minister, die haar beantwoording in eerste termijn op zich zal nemen.

Minister Schouten:

Dat gaan we zeker doen. In het kader van de overzichtelijkheid wil ik het maar weer eens met blokjes doen. Ik ga eerst een blokje visserij doen. Dan ga ik een blokje GLB doen. Even kijken, wat hebben we nog meer? De oneerlijke handelspraktijken pak ik erbij bij het GLB. Ik heb een apart blokje gewasbescherming en dan de overige, resterende vragen. Het is wel mooi om met de visserij te beginnen, want het is natuurlijk de Visserijraad. We hebben niet zo veel Raden die speciaal daarvoor zijn, dus ik vind dat we dat even apart moeten waarderen en adresseren. Daarom als eerste het blokje visserij.

Het is waar dat de visserij best wel wat op zich af ziet komen. Ik geloof dat de heer Geurts dat zei. Er zijn al diverse debatten over gevoerd en die zullen we de komende periode blijven voeren. Brexit is natuurlijk een groot thema, evenals de zaken rondom de aanlandplichtimplementatie en de nog steeds gaande discussie over puls. Het zijn dus best roerige tijden voor de vissers. Ikzelf vind het ook altijd een bijzondere Raad, omdat we weer gaan bepalen hoeveel onze vissers uiteindelijk mogen gaan vangen, natuurlijk gegeven het uitgangspunt van MSY, en omdat we kijken hoe we daar een goede balans in kunnen vinden. Dat is de inzet van Nederland, zoals u heeft kunnen lezen in de geannoteerde agenda. Daar hebben we natuurlijk al langer op ingezet.

De heer Wassenberg vraagt in dat kader of wij nog wel inzetten op de wetenschappelijk vastgestelde quota. Hij doelt daarmee op de ICES-zaken. ICES geeft altijd aan wat de mogelijkheden zijn. Zoals ik heb aangegeven, gaat Nederland ook voor de MSY. Daarnaast zijn er de langjarige plannen rondom de MSY. Wat wij doen, past ruim binnen die meerjarenplannen van de MSY. Vandaar dat Nederland deze quota voorstelt. Wij menen ook dat het daarmee verantwoord is.

De heer Wassenberg heeft een aantal specifieke vragen gesteld, ten eerste over de tong. Ik heb aangegeven dat we de Maximum Sustainable Yield uiterlijk in 2020 willen realiseren. Dit doen we op basis van de meerjarenplannen, het voorzorgsbeginsel en de wetenschappelijke adviezen. Daarom hanteert Nederland, maar ook andere landen, een stapsgewijze benadering naar 2020. Binnen dat kader passen de voorstellen die wij hebben gedaan wat betreft de tong.

De voorzitter:

Er is een interruptie van de heer Wassenberg.

De heer Wassenberg (PvdD):

Ik bedoelde dat je bij de MSY bepaalde marges hebt. De Commissie stelt iets voor. In dit geval is dat een vangstbeperking van 22%. De Minister zegt dan: dat vind ik wat veel; kunnen we niet kijken naar de randen van de MSY om te kijken of je meer kunt vangen? Dat is wat ik bedoel met «zoek de randen niet op». Daarom vraag ik de Minister of we niet gewoon bij die 22% kunnen blijven.

Minister Schouten:

Ik heb aangegeven dat we stappen nemen richting de MSY. We zitten ruim binnen de randen van de MSY. Ik hoorde de heer Wassenberg zeggen dat ik liever aan de onderkant van de MSY wil zitten. Dat is een verschil van inzicht over hoe je daar vervolgens mee omgaat. Wat we doen, is binnen de marges van de meerjarenplannen en daarmee vinden we dit verantwoord om te doen.

De heer Wassenberg heeft gevraagd waarom we ten aanzien van de aal geen jaarrond vangstverbod kunnen hebben. Voor 2019 stelt de Europese Commissie strengere maatregelen voor ten aanzien van de aal. Het voorstel is nu om de beroepsmatige en de recreatieve aalvisserij voor drie maanden te sluiten in alle Europese zee- en kustwateren. Daarmee wordt het besluit van vorig jaar uitgebreid om de aalvisserij gedurende drie maanden te sluiten in een deel van de Europese wateren. Nederland heeft dit systeem al. Dit is eigenlijk het systeem dat wij ook vorig jaar hebben ingebracht in de discussie over de aal. Wij hebben gezegd dat wij eigenlijk al een goed werkend systeem hebben en gevraagd of dat niet gewoon Europees toegepast kan worden. Met het voorstel dat er nu ligt, wordt dat eigenlijk gerealiseerd. Ik ben dus wel blij met dat voorstel en daarom kan ik het ook steunen. De Europese Commissie voert op dit moment een evaluatie uit van het Europese herstelplan uit 2007. Daarbij worden ook de nationale beheerplannen van de lidstaten onder de loep genomen. Waar mogelijk kunnen we kijken naar verbeteringen. Maar ik vind het heel mooi dat Nederland eigenlijk de toon heeft gezet in het voorstel zoals dat nu ook door de Commissie is ingebracht.

Dan vraagt de heer Wassenberg naar de zaken rondom schol, haring en kabeljauw. Dat gaat over de zogenaamde «coastal states»: Noorwegen, IJsland, Faeröer, Groenland en Rusland. De Europese Commissie maakt met die landen afspraken over de verschillende TAC's. Die afspraken moeten worden bekrachtigd tijdens de Raad. In het EU-Noorwegen-overleg is afgesproken dat de daling voor de haring-TAC over twee jaar verdeeld zal worden, met in het eerste jaar een daling van 36%. Afgesproken is om de kabeljauw-TAC met 33% te laten dalen, exclusief een verdere daling naar aanleiding van een correctie in het kader van de aanlandplicht. De TAC voor schol zal naar verwachting met 13% dalen, inclusief de correctie voor de aanlandplicht. Maar dit getal is nog niet definitief vastgesteld, dus het is nog gaande om het helemaal rond te krijgen.

Mevrouw Ladders vraagt namens haar collega, de heer Weverling – we zullen hem eventjes aanhalen – naar de zeebaars. Moeten we meer zeebaars kunnen vissen? Mevrouw Ladders stelde voor om er drie per dag te gaan vangen. Nederland zet in op een kleine verhoging van de vangstmogelijkheid voor alle vier de categorieën visserij die genoemd zijn in het voorstel van de Commissie. Dat betreft dus onder andere ook de zeebaars. Er kan ook ingezet worden op een kleine verhoging voor de recreatieve visserij. Ik vind het wat ingewikkeld om te zeggen op hoeveel je per dag uitkomt, omdat er in die zaken nogal wat fluctuatie zit. De inzet van Nederland is om een schepje boven op het voorstel van de Commissie te doen, maar pin me dus niet vast op die drie per dag.

De VVD vraagt naar de vangstmogelijkheden en de berekeningen van de sector en van Wageningen. Dat betreft vooral de berekeningen voor schol en tong. Ik heb net al aangegeven, ook aan de heer Wassenberg, dat ik de ICES-adviezen volg. Deze laten zien dat tong in de veilige marges zit, tegen de MSY aan. Ten aanzien van de tongquota stel ik inderdaad een roll-over voor, maar daar moeten we nog wel een kleine afslag op doen ten aanzien van de aanlandplicht. Technisch gezien is het dus een roll-over, maar we moeten rekening houden met de aanlandplicht. Dat zeg ik ook tegen de heer Geurts, die deze vraag ook stelde. Je komt dan net op een kleine verlaging uit, maar technisch gezien zet Nederland in op een roll-over. Ik zeg niet dat dat de uitkomst is, maar het is wel de inzet van Nederland. Zoals ik net heb aangegeven, past deze ook binnen de bandbreedtes voor het vaststellen van de vangstmogelijkheden in het meerjarenplan voor de Noordzee. Er werd mij gevraagd of ik de andere lidstaten daarin meekrijg. U zult begrijpen dat wij volgende week dag en nacht gaan pleiten voor dit soort zaken. Letterlijk, want dit soort onderhandelingen vinden dag en nacht plaats. Volgens mij heb ik daarmee de vraag van de heer Geurts over de roll-over beantwoord.

De heer Geurts vraagt welke partijen met name de zeebaars vangen en of het probleem niet vooral Frans en Brits is. Het Noordzeebestand van de zeebaars wordt inderdaad vooral gevangen door het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk. Voor Nederland betreft het circa 10%. Het beheer van de zeebaars is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle betrokken lidstaten. Daarom pleiten wij ervoor om overal gelijk dezelfde maatregelen te verdelen. Ik heb al aangegeven dat wij pleiten voor die lichte verhoging ten opzichte van het voorstel, waarmee we ook de kleine vissers meer tegemoet kunnen komen.

De SP vroeg nog naar de tong-TAC. Daarover heb ik al wat aangegeven, ook over de wijze waarop deze TAC zich verhoudt tot het ICES-advies. Ik denk dat ik die vraag al heb beantwoord.

De heer **Futselaar** (SP):

Voorzitter, ik heb daar niet naar gevraagd.

Minister **Schouten**:

O, excuus. Maar u had dat kunnen doen.

De heer **Futselaar** (SP):

Ik ben heel blij met het antwoord, maar ik heb er niet naar gevraagd.

Minister **Schouten**:

Excuus.

De heer De Groot had nog een aantal vragen over de aanlandplicht. Hoe ga ik die handhaven? We hebben een aantal voorstellen gedaan voor de registratie ten aanzien van FDF. Ik wil VisNed toch wel een compliment maken. Dat is niet zozeer omdat ze hier in de zaal zitten, maar omdat ze in een best pittige discussie zeggen: we willen echt wel kijken hoe we daarmee kunnen beginnen.

Vanaf 2019 is de aanlandplicht uiteraard van kracht. Wij hebben een aantal uitzonderingen gerealiseerd, dus die moeten we uiteraard nog wel doorschuiven. Voor bijvoorbeeld de bijvangst van schol is dat gebeurd. Daarop zal geen controle plaatsvinden, want waar je een uitzondering hebt, hoef je natuurlijk niet te gaan handhaven. We zetten in op meer onderzoek en maatregelen die zijn gericht op de verbetering van de selectiviteit. Ik heb net al even FDF genoemd. Daar kan nog een betere registratie van hoofd- en bijvangst gaan plaatsvinden. Het is dus een belangrijk project om te zien hoe die aanlandplicht zich in de praktijk gaat manifesteren.

De heer De Groot vroeg ook naar de zeebaars. Ik heb net aangegeven hoe we daarop varen. De aal heb ik, denk ik, net ook genoemd. Daarvoor

wordt gewoon het Nederlandse systeem gevolgd. Ik zit nog even te kijken naar de rode mul. Die heb ik hier niet. Die houdt u dus nog even van ons tegoed. Dat is een heel specifieke vis waarvan ik niet uit mijn hoofd weet hoe het gaat. Volgens mij heb ik alle technische vragen wat betreft het visserijgedeelte beantwoord, behalve die over de rode mul.

De voorzitter:

Dank u wel. Er is een interruptie van de heer Geurts.

De heer Geurts (CDA):

Het is meer een punt van orde wat betreft alle technische vragen. Ik had nog een vraag over de harderzegenvissers die geen zeebaarsquota hebben gekregen. Is de Minister bereid om ook voor hen naar een oplossing te zoeken? Misschien heb ik het antwoord gemist, hoor.

De voorzitter:

Nee, ik heb het ook niet gehoord, dus ik kan dat ondersteunen.

Minister Schouten:

We hebben de vraag gemist, denk ik. Excuus. U krijgt zo het antwoord. Er is nog een aantal bredere vragen gesteld over de visserij. Die heb ik even onder het blokje overig gezet, zoals brexit en dat soort zaken. Dan weet u dat er nog wat komt.

De voorzitter:

De Minister vervolgt haar betoog. Het tweede blokje.

Minister Schouten:

We gaan dan naar het GLB. Dat is het tweede blokje. Mevrouw Lodders zegt dat de VVD een aantal zorgen heeft ten aanzien van de richtinggevende vragen en – dat hoor ik er eigenlijk een beetje achteraan komen – het proces. Hoe kan de Tweede Kamer beter meegenomen worden in deze vragen? In de annotatie had ik aangegeven dat het voorzitterschap mogelijk richtinggevende vragen zou gaan stellen. Het voorzitterschap heeft inmiddels aangegeven dat die richtinggevende vragen niet meer gesteld zullen worden in deze ronde van de Landbouwrapport en dat het alleen een rapport van de inbreng van de lidstaten tot nu toe presenteert. Ik ga daar niet op antwoorden, want het is gewoon een presentatie van wat zij zullen gaan doen. Om gewoon even duidelijk te zijn: Nederland vaart qua inzet op al dit soort zaken op hetgeen we hebben opgenomen in het BNC-fiche. Dat bevat voor ons de richtinggevende kaders waarmee we antwoord moeten geven op die vragen. Dat doen we echt conform de lijn die we in die fiches hebben opgenomen.

Ik zal de Nederlandse wensen ten aanzien van bijvoorbeeld de vereenvoudiging en verduurzaming nogmaals onder de aandacht brengen. Dat doe ik overigens wel vaker. Maar ik moet zeggen dat ik met name over de vereenvoudiging niet optimistisch ben. Dat heb ik de vorige keer ook al aangegeven, zoals u in het verslag heeft kunnen lezen. Met de mond wordt beleden dat er vereenvoudiging moet komen, maar in de vormgeving zien we steeds terug dat er richtingen worden ingeslagen – ik kom straks bijvoorbeeld op de discussie over de verzwaarde conditionaliteit – waarvan je je kunt afvragen of die daadwerkelijk tot een vereenvoudiging leiden. Dat is een blijvende zorg die wij steeds benoemen, niet alleen op mijn niveau, maar ook op het niveau van de ambtelijke werkgroepen die bezig zijn met de vormgeving van het GLB.

We hebben bijvoorbeeld ook voorgesteld om het beheer- en controlestelsel aanzienlijk te vereenvoudigen, maar ik zeg erbij dat dat nog geen gelopen race is. Dit was het antwoord op de vraag welke concrete voorstellen Nederland heeft gedaan om die vereenvoudiging vorm te geven, ook in relatie tot wat Duitsland gezegd zou hebben over de

voortgang. We hebben zelf dus een aantal voorstellen gedaan om de beheer- en controlesystemen te vereenvoudigen. We brengen dat soort voorstellen echt in in de werkgroepen. Dat zijn best taaie discussies, omdat het ook weer samenhangt met andere... Laat ik het zo zeggen, en ik moet dat wat voorzichtig doen: ik merk dat de Commissie steeds enige drang heeft om flinke grip te houden op wat er op nationaal niveau gebeurt. Ze zegt: als we Nationale Strategische Plannen maken, krijg je als lidstaat wat ruimte. Maar vervolgens wordt er nagedacht over hoe dat vanuit Europa kan worden beheerst. Die spanning zit er telkens in. Hoeveel ruimte geef je aan lidstaten om zelf keuzes te maken en daar ook een controlesysteem voor in te richten? En welk schepje doe je daar als Europa al dan niet nog bovenop? Zo ervaar ik sommige zaken. De heer Futselaar heeft het in dit kader over de subsidiariteit bij de sancties en de controle. We hebben een soort getrappt systeem. We hebben erkende partijen die kunnen vaststellen of het volgens de regels gebeurt. Daar moet Europa op afgaan. Als Europa het dan zelf nog een keer dunnetjes gaat overdoen, vraag ik me af of je dat systeem nog wel moet willen. Anders levert het wel een flink verzwaarde administratieve last op en ook een enorme bureaucratie die volgens mij niet hoeft. Dat is elke keer de discussie en het dilemma waar we mee te maken hebben. Op het moment dat er sprake is van een gecertificeerde audit is mijn standpunt dat je dat als Europa zelf niet nog een keer gaat overdoen. Dat vind ik wel heel ver gaan. Dan moet je van dat systeem afstappen en als Europa sowieso alles zelf doen. Anders raken onze mensen helemaal dolgedraaid en dat lijkt me niet de bedoeling van deze richting.

De voorzitter:

Er is een interruptie van de heer Futselaar.

De heer Futselaar (SP):

De Minister zet twee uitersten neer: de Europese Unie moet de lidstaten alles laten doen of ze moet het allemaal zelf doen. Ik denk dat er nog wel een soort middenweg is. Maar ik wilde mijn vraag nog veel basaler stellen: wat is nou eigenlijk het doel van de vereenvoudiging van het GLB? Is dat een vereenvoudiging voor de lidstaten of is dat een vereenvoudiging voor de boeren en andere gebruikers? Want dat is nogal een verschil in aanpak. Ik hoor nu eigenlijk vooral dat het vereenvoudigd moet worden voor de lidstaten, terwijl ik daar in de praktijk misschien wat minder medelijden mee heb.

Minister Schouten:

Nee, juist niet. Het moet ook vereenvoudigd worden voor de boeren, want straks krijgen zij gewoon twee keer een controle. Als je onder mensen draagvlak wilt verliezen voor een aantal zaken waarmee we in Europa bezig zijn, moet je het zo gaan organiseren. Het is niet zo dat wij als lidstaat opeens meer moeten doen. Zou dat wel het geval zijn, dan vind ik daar wat van, maar dat is nog wel overkomelijk. Ik vind het echter niet uit te leggen als de boeren met twee soorten controles te maken krijgen. Nederland zet er dus op in dat het overzichtelijk en uniform is en dat we duidelijk hebben dat niet steeds controle op controle wordt gestapeld.

De voorzitter:

Een interruptie van mevrouw Lodders.

Mevrouw Lodders (VVD):

Dank u wel, meneer Futselaar.

De heer Futselaar (SP):

Als wij het met elkaar eens zijn, dan is er iets mis. Maar goed.

Mevrouw Lodders (VVD):

Ik denk dat we het over de vereenvoudiging wel eens zijn. Het zou sowieso ook voor de lidstaten eenvoudig moeten zijn, want er gaat heel veel capaciteit verloren op het moment dat de regelgeving en alle dwarsverbanden die gelegd moeten worden veel capaciteit en arbeidsuren vergen. Dus ook voor de lidstaten moet het vereenvoudigd worden, maar vooral voor de boeren. Daar zijn we het zeer over eens. De reden dat ik hier wat nadrukkelijker op aansla, is het feit dat ik in het verslag niets teruglees over wat Nederland op het gebied van die vereenvoudiging doet. Ik lees wel dat Duitsland kritisch is en volgens mij heb ik ook iets gelezen over de Italiaanse Minister. Maar omdat het zo'n belangrijk punt is, ook in het BNC-fiche – dat heb ik even niet bij de hand, maar volgens mij staat het daar ook in – wil ik zo graag terugzien dat dit een belangrijke inzet is. Waar ligt de grens voor de Minister om te bepalen of dat punt geslaagd is of niet?

Minister Schouten:

Ik zet me daar wel voor in, dus we zullen wat concreter bekijken hoe we dat tot uiting kunnen laten komen in de zaken die terugkomen vanuit de Landbouwrapport. Heel vaak zien we natuurlijk dat daar met de richtinggevende vragen al op wordt ingezet. Ik maak dan altijd de opmerking dat we moeten zorgen dat het een vereenvoudiging wordt. Overigens ben ik niet de enige die dat zegt. De Eurocommissaris zegt dat ook steeds. Alleen komt het dan aan op wat er in de praktijk gebeurt. Is wat er plaatsvindt ook daadwerkelijk een vereenvoudiging? Dat bedoel ik met de uitspraak dat je het niet alleen met de mond moet belijden. Wat doe je uiteindelijk in de exacte regels die je vaststelt?

Wat is de grens? De grens is voor mij dat de boeren niet meer last moeten krijgen van wat wij met elkaar optuigen. Dat is meer een uitgangspunt. Eigenlijk sluit ik aan bij wat mevrouw Lodders zegt. Ik vind het ingewikkeld om dat nu helemaal met een schaarste te gaan knippen, omdat het per regeling verschilt wat we gaan doen. De inzet van Nederland is er echt op gericht dat we niet een stelsel krijgen met aan de ene kant wat meer nationale ruimte en tegelijkertijd een verdubbeling van de verantwoordings- en controlelast. Die discussie voeren we nu met de Commissie.

Mevrouw Lodders (VVD):

Ik begrijp het en ik waardeer uiteraard de inzet van de Minister, zeker als de Eurocommissaris dit ook met de mond belijdt. Laatstgenoemde moet wel leveren. Daar ben ik naar op zoek. De zorgen over het gemeenschappelijk landbouwbeleid en de voortgang heb ik ook geadresseerd. Die richtinggevende vragen mogen dan dit keer niet doorgaan, maar het voorleggen van richtinggevende vragen, het geven van een richtinggevend antwoord en het feit dat wij vervolgens in een verslag de stand van zaken kunnen teruglezen, vind ik gewoon een verkeerde manier van beleid maken in Brussel. Nogmaals, ik ben blij dat ze nu van de agenda zijn, maar met deze werkwijze kunnen wij als nationaal parlement niet zien wat er gebeurt. Daarbij heb ik heel grote zorgen over de vereenvoudiging van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, in de eerste plaats voor de boeren, maar natuurlijk wil je als lidstaat ook een vereenvoudigd stelsel hebben.

Minister Schouten:

Ik probeer even de vraag van mevrouw Lodders helder te krijgen. Ze vindt de manier waarop dit gebeurt bijzonder. Laat ik het zo zeggen. Stelt u zich voor: ik zit in die Raad en telkens worden daar door het voorzitterschap een aantal richtinggevende vragen gesteld. Die richtinggevende vragen beantwoorden wij volgens de lijnen die in het BNC-fiche zijn opgenomen. Dat is steeds het uitgangspunt dat ik daar inbreng. Die richtinggevende

vragen zijn er ook voor de Commissie om een beeld te krijgen van de wijze waarop een lidstaat in een bepaald onderwerp zit. Het echte doorakkeren van dat soort zaken gebeurt in de werkgroepen. De Raad is een vrij groot gezelschap waarin we steeds dat soort discussies voeren. Het is eigenlijk nauwelijks een discussie, want je brengt gewoon je punt in. De echte discussie vindt dus meer in de werkgroepen plaats. Daar wordt echt op niveau gekeken wat iets voor bepaalde artikelen betekent en wat we aan het vormgeven zijn. Daar moet het dus op technisch niveau gebeuren, waarbij de richtinggevende uitspraken bepalend zijn voor de marges van wat elke lidstaat doet. Eigenlijk zeg ik: beste mensen, dit is mijn bandbreedte; dit staat in ons BNC-fiche en dit is hoe Nederland vaart. Daarbinnen zullen wij in de werkgroepen invulling geven aan dit soort vraagstukken. Ik geef daar dus meer statements af dan dat ik op artikel-niveau ga zitten doorakkeren: «dit is dit en dat is dat». Dat gebeurt echt in de werkgroepen. Daar gebeurt het allemaal en dat is een vrij secuur werkje. Dat is een beetje hoe het proces plaatsvindt. Hopelijk heb ik daarmee de vraag beantwoord.

De voorzitter:

Ik zie wat de Duitsers een «jein» noemen.

Mevrouw **Lodders** (VVD):

Niet echt, maar mag ik dit omwille van de stroomlijning van het debat in tweede termijn verder oppakken?

De voorzitter:

De Minister vervolgt haar betoog.

Minister Schouten:

Mevrouw Lodders had ook nog een vraag over de Nationale Strategische Plannen. Waar staan we en waar staan de boeren? Ik heb aan uw Kamer laten weten dat we natuurlijk net begonnen zijn met het meer vormgeven van het traject. We gaan daar ook consultaties in vormgeven. Die consultaties gaan rond maart beginnen en daar worden uiteraard ook de boeren bij betrokken. Dat heb ik de Kamer toegezegd. Zij zullen daarin meegenomen worden. U kijkt daar heel bedenkelijk bij. Maar wat moet ik meer doen dan ze betrekken bij een consultatie, in die zin dat hun daar echt gevraagd wordt om hierop te acteren? Dat heb ik aan de Kamer toegezegd en dat zal dus gaan gebeuren. De boeren zullen daartoe worden uitgenodigd. Dat proces gaan we vormgeven.

De heer Geurts vroeg wie er verantwoordelijk is voor de uitvoering van de Nationale Strategische Plannen. Ik ben als Minister verantwoordelijk voor het geheel. Wij staan primair aan de lat voor het programmeren van de eerste pijler. Maar er moet in het NSP wel samenhang zijn met de tweede pijler. Ik moet hier dus heel intensief met de provincies over praten. Dat zijn we al aan het doen, maar dat zullen we ook steeds moeten blijven doen. Dat doe ik ook met andere partijen dan alleen de provincies, maar dat heb ik net al aangegeven richting mevrouw Lodders.

De heer Geurts vroeg of we de ecoregelingen moeten toestaan op een beperkt gebied. Laat ik even aangeven wat we aan het doen zijn met die ecoregelingen. We zeggen dat er een mogelijkheid zou moeten zijn om ze verplicht te stellen. Dat wil niet zeggen dat we dan gelijk besluiten om ze verplicht te stellen. Maar waarom willen we dat? Ik denk dat het juist voordelig is. Want op het moment dat iets een ecoregeling is, kun je er geld voor geven. Op het moment dat je bepaalde maatregelen via een ecoregeling kunt invoeren, bijvoorbeeld in het kader van het klimaat of andersoortige vraagstukken – ik noem maar wat – kun je er een vergoeding voor geven. Het lijkt me van belang om dat haakje in de tekst te zetten, zodat we die vergoeding kunnen geven. Dan is het ook Europaproof. Dat is waarom er gebeurt wat er gebeurt.

De heer Futselaar had al een aantal zaken genoemd ten aanzien van de verzwaarde conditionaliteit en de subsidiariteit. Daar ben ik net ook al op ingegaan. De heer Futselaar vraagt, ook in het kader van de vereenvoudigingen, naar de ecoregeling. Daarvan heb ik net al aangegeven hoe het zit. Hij vraagt ook hoe wij als Tweede Kamer het geheel meekrijgen. Als de provincies het ermee eens zijn, krijgt de Kamer daar dan nog wat over te horen? Wij proberen de Kamer voortdurend te informeren over de vorderingen en over het vaststellen van het NSP. Dat doen we niet pas aan het eind, maar ook gedurende het proces. Het ziet er overigens naar uit dat er wat meer ruimte in het proces komt, omdat het MFK niet voor oktober wordt verwacht. Dat zou tot een jaar verlenging voor het GLB kunnen leiden. Maar goed, dat staat nog allemaal niet vast. Op het moment dat er meer tijd overheen gaat met het MFK, hebben we ook meer tijd om dat soort zaken vorm te gaan geven.

De voorzitter:

De heer Futselaar heeft een interruptie.

De heer Futselaar (SP):

Dank daarvoor. Ik vroeg eigenlijk heel specifiek het volgende. In de brief staat dat in het kader van het Nationaal Strategisch Plan nu met provincies wordt gewerkt aan een plan van aanpak. Dan denk ik: als er een plan van aanpak is, zou ik dat graag willen zien, nadat de provincies daar.. Of ik heb het verkeerd gelezen? Ik verzoek gewoon om een document.

Minister Schouten:

Als dat er is, kan ik dat wel toezeggen. De heer Futselaar heeft een toezegging.

De voorzitter:

Het is nog niet formeel geaccordeerd, dus dat moet dan natuurlijk wel eerst gebeuren.

Minister Schouten:

Ja. De provincies moeten het er wel over eens zijn. Als ze het niet geaccordeerd hebben, kan ik het moeilijk verstrekken.

De heer Futselaar (SP):

Wanneer kunnen we dat verwachten? Als u iets toezegt, lijkt me dat namelijk...

Minister Schouten:

Wanneer verwachten we dat? Tja, als de provincies iets geaccordeerd hebben, maar ik weet niet hoe snel zij dat geaccordeerd hebben. En het zijn er nogal wat.

De heer Futselaar (SP):

Dat is goed. Mochten de provincies niet akkoord gaan, dan wil ik daar graag bericht over hebben. Dan weet ik waar ik mijn toorn moet uiten.

Minister Schouten:

Uw toorn mag u altijd naar mij uiten. Dat weet u. Het schijnt dat ik daarvoor ben aangesteld. Maar wij zullen uw Kamer daarover informeren. De heer Futselaar is strategisch bezig, want hij vraagt of wij met de Finnen in gesprek willen gaan. We zijn al voortdurend bezig met het zoeken naar bondgenoten. Het zou slecht zijn als we daar nu pas mee beginnen. Daarbij proberen we zeker samen op te trekken met de voorzitterschappen. Dat doen we overigens ook met de Roemenen – het is niet zo dat we daar niet mee optrekken – maar zeker ook met de Finnen.

Over de jonge boeren in het GLB vraagt de heer Futselaar welke instrumenten worden bedoeld. Bedoeld worden de mogelijkheid voor een top-up in de eerste pijler, de mogelijkheden voor investeringssteun en uitwisseling met de tweede pijler, en het bedrijfsovernamefonds. Die zaken zitten daarachter.

De heer De Groot vraagt naar de onafhankelijke adviesdiensten. Ik heb inderdaad beloofd om daar wat over op te nemen. Hoe we dit precies gaan vormgeven is een onderdeel dat ook in het NSP wordt meegenomen. Dat heb ik net aangegeven, en ook in de annotatie. Tijdens de begroting hebben we deze discussie ook gehad. Ik heb toen een soort consortiumconstructie voorgesteld. Dat wil zeggen dat je de adviesdiensten niet zelf in dienst hebt en dat je niet als Rijk weer een soort adviesdiensten voor heel Nederland gaat organiseren vanuit jezelf, maar dat je wel kunt zeggen dat je hoort bij het consortium dat nauw met het ministerie in contact staat en waarin het ministerie input levert aan de adviesdiensten. Op die manier kun je laten zien dat je daarbij aangesloten bent. Dat is hoe ik het me heb voorgesteld. Door het op die manier vorm te geven kun je bijvoorbeeld bepaalde kennisuitwisseling organiseren en kennisinstellingen betrekken bij het beter kunnen adviseren. Ik denk dat we daarmee het beste van twee werelden proberen te organiseren: we hebben de laatste kennis en inzichten, waarbij we dan ook nog een discussie met elkaar kunnen hebben, en iedereen die zich een adviseur noemt, laten we adviseur zijn. Je hebt bij wijze van spreken een vinkje als je bij het consortium aangesloten bent.

Ik meen dat ik daarmee de vragen over het GLB heb beantwoord, niet zijnde de oneerlijke handelspraktijken.

Ik zag hier verschillende bijzondere bondjes ontstaan. Het bondje CDA-D66 kennen we natuurlijk allemaal, maar ik heb ook het bondje SP-VVD gezien. Dat vind ik eigenlijk het meest bijzondere. Het is dus een beetje een debat waarin de VVD en de SP elkaar ontmoeten, en ik zit bij dát bondje. Dat weet de voorzitter. Ik heb steeds aangegeven dat de inzet van Nederland ten aanzien van de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken is dat we daar een bovengrens aan stellen. De discussie in Europa lijkt een andere kant op te gaan. Dat zeg ik even wat vrij. Het Europees Parlement heeft gezegd dat er juist geen grenzen moeten zijn, terwijl de Commissie wat aan de andere kant zit. U weet dan ongeveer wel hoe de discussie gaat verlopen: er zal mogelijk ergens in het midden uitgekomen worden. Ik kan niet helemaal voorzien waar dat midden ligt. Dat is echt in de boezem van de onderhandeling die daar plaatsvindt. Maar mijn inzet is niet veranderd. Dus dat is nu bekend.

Ik heb overigens de indruk dat de Oostenrijkers tot een afronding willen komen op dit dossier. Het kan dus zijn dat daarover nog voor het einde van het jaar duidelijkheid komt. Ik kan u hier wél zeggen dat de hoogte van de grens die aan de omzet zal worden gesteld voor mij niet allesbepalend zal zijn om al dan niet de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken te steunen. Ik vind het uitgangspunt van de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken van groot belang en ik wil het niet laten klappen op hoe hoog de grens precies zal worden.

De voorzitter:

Ik zie een interruptie van de heer Geurts.

De heer Geurts (CDA):

De voorzitter deed met gebaren zowat aan uitlokking. Nee hoor, voorzitter. We hebben nog een motie hangende. Mag ik concluderen dat als we die niet in stemming brengen en daar voor de rest even niets aan doen, het toch onze kant op gaat vallen? En dan het bondje D66-CDA. Kan de Minister dat bevestigen?

Minister Schouten:

Dan veronderstelt de heer Geurts dat ik inzicht heb in de krochten van de onderhandeling die daar plaatsvindt. Daar kan ik natuurlijk geen uitspraak over doen. Dat begrijpt u. Maar als de heer Geurts vindt dat dingen vanzelf zijn kant op komen, mag hij zich natuurlijk een gelukkig man prijzen.

De voorzitter:

De Minister vervolgt haar betoog met het derde blokje, gewasbescherming.

Minister Schouten:

Ja, klopt. Daarover heeft mevrouw Ouwehand een aantal vragen gesteld. Zoals ik net al heb aangegeven hechtte ik er juist aan om de Kamer, weliswaar op een laat moment en dat besef ik zeer goed, wél op de hoogte te stellen van de ontwikkelingen in de SCoPAFF. Er worden 42 stoffen verlengd, waaronder een aantal neonicotinoïden. Mevrouw Ouwehand zegt: daar hebben we toch een verbod op en dat kunnen we dan toch niet steunen? Mag ik mevrouw Ouwehand erop wijzen dat er ten aanzien van die neonicotinoïden drie specifieke stoffen waren waar dat verbod op ziet en dat die niet in deze lijst staan opgenomen? Het is dus niet zo dat de Kamer hiermee heeft ingestemd bij deze zaken. Het gaat echt om drie andersoortige stoffen. De wetenschappelijke beoordeling van deze stoffen is buiten de schuld van de aanvrager niet afgerond voordat de huidige goedkeuringsperiode afloopt. Daarom wordt de goedkeuringsperiode weer tijdelijk verlengd. Dat is de afspraak. Mocht er tussentijds sprake zijn van risico's voor mens, dier en milieu, dan zal het Ctgb dat meenemen bij de nationale toelatingen. De stemming gaat in principe over het gehele pakket en dus niet over allerlei losse stoffen. De verlenging is natuurlijk tijdelijk, want er wordt ondertussen wel gekeken hoe de toelating van die middelen er precies uit moet komen te zien. Maar dat is dus de reden voor die verlenging en ook de reden waarom Nederland hiermee zal instemmen.

De voorzitter:

Mevrouw Ouwehand heeft een interruptie.

Mevrouw Ouwehand (PvdD):

Nogmaals dank dat de Minister ons wel op tijd informeert. Morgen is die SCoPAFF al. Ik vraag me even af hoe laat er precies wordt gestemd, want we hebben morgenochtend een VAO en de stemmingen zijn voorzien in de middag. Kan de Minister aangeven of ze kan wachten op de uitspraak van de Kamer? Misschien is dat niet nodig als ze nu toezegt dat Nederland toch niet instemt. Ik heb verwezen naar moties die de Kamer heeft aangenomen voor een verbod op alle neonicotinoïden, dus inclusief thiacloprid, en een aangenomen motie die vraagt om een verbod op conazolen zoals epoxiconazool, dat ook in deze lijst staat. De Minister kan wel zeggen dat het tijdelijke verlengingen zijn, maar thiacloprid is al sinds 2005 toegelaten. Er zijn tussentijds geen herbeoordelingen gedaan. Het is dus voor de vierde keer dat de Europese Commissie zegt «we verlengen het maar», terwijl de Commissie zelf heeft erkend dat er een hormoonverstorende werking van uitgaat. Dat geldt voor die andere stof ook. Daar gingen mijn vragen over en ik wil graag dat de Minister daar dan ook specifiek op ingaat.

Minister Schouten:

Ik heb net aangegeven waarom het doorgezet wordt, namelijk dat het niet tijdig is beoordeeld. Als dat buiten de schuld van de aanvrager is, kun je die daar moeilijk voor straffen. Ik vind dat wel een goed uitgangspunt om het te doen. Zou het sneller kunnen? Ja, dat zou de voorkeur hebben. Ik

constateer alleen dat dat niet gebeurd is en dat daarom een tijdelijke verlenging gaat plaatsvinden.

Ten aanzien van de neonicotinoïden: over die drie bepaalde stoffen hebben we het de vorige keer gehad en daarbij is duidelijk geworden hoe daarop geacteerd wordt. Dat geldt allemaal niet voor alle andere stoffen. Daarom verander ik mijn standpunt niet. We stemmen nu met die verlenging in, want we vinden dat er een deugdelijke procedure aan ten grondslag moet liggen. Die is in dit geval niet gevolgd.

Mevrouw Ouwehand (PvdD):

Dat wordt dan toch wel problematisch, want zo kun je oneindig doorgaan met het op de markt houden van stoffen waarvan de Europese Commissie nota bene zelf heeft erkend, zoals bij epoxiconazool, dat ze giftig voor de voortplanting en hormoonverstorend zijn. Van thiacloprid is wettelijk vastgelegd dat het hormoonverstorend is. Dan moet je daar op een gegeven moment wel naar handelen. We hebben hierover ook Kamervragen gesteld. De Minister verwijst steeds naar wetenschappelijk bewijs. Maar ja, als je tussentijds niet toetst, heb je geen aanvullend wetenschappelijk bewijs op basis waarvan je zou kunnen concluderen dat het toch geen kwaad kan. Dus er zit niets anders op dan morgen die moties in te dienen. Ik hoor dan graag nog of de besluitvorming in de SCoPAFF naar donderdag kan worden getild, zodat de uitspraak van de Kamer meegenomen kan worden.

Minister Schouten:

Ik heb begrepen dat de stemming in de SCoPAFF donderdag is, dus er moet voldoende tijd zijn om daar dan wat van te vinden, als mevrouw Ouwehand vindt dat ze daar wat van moet vinden.

Zij heeft ook gevraagd naar chloorprofam. Het klopt dat de EFSA bedenkingen heeft bij de vernieuwde goedkeuring van de stof chloorprofam. Nederland was rapporteur. Het Ctgb heeft daar goed naar gekeken en heeft gezegd dat veilig gebruik mogelijk is in de teelt van ui, sla en bloembollen. Er is dus een verschil van inzicht tussen het Ctgb en de EFSA. Waar wetenschappelijk verschil van inzicht is, volg ik het advies van het Ctgb. Overigens constateer ik dat mevrouw Ouwehand ook niet altijd de EFSA volgt, want op het moment dat de EFSA zegt dat daar een goedkeuring voor kan komen, mag dat niet van mevrouw Ouwehand. In die zin volg ik dus het Ctgb als er een verschil van inzicht is. Dat is in lijn met wat ik eerder heb gedaan. Het Ctgb zegt dat veilig gebruik van de stof bij die teelten mogelijk zou zijn, dus ik volg dat advies en zal overeenkomstig stemmen.

Dan gewasbescherming breed. Mevrouw Ladders vraagt of we niet een wat bredere discussie moeten voeren, ook in het kader van de totstandkoming van dat kader. De totstandkoming van een harmonized risk indicator komt voort uit de Richtlijn duurzaam gebruik en is bedoeld om de voortgang in de verduurzaming inzichtelijk te maken. Daarmee is het dus ook een monitoringsinstrument. Het afgelopen jaar hebben de lidstaten hierover gediscussieerd, waarbij ook sectorpartijen zijn geconsulteerd. De Commissie is nu voornemens om een peiling te houden onder de lidstaten en in januari definitief te stemmen. Ik heb u in mijn brief geïnformeerd over mijn standpunt, wat zou zijn «onthouden», en de reden daartoe, namelijk de onderbouwing. Op zich vinden we zo'n kader heel goed, maar dan moet je wel een goed onderbouwd kader hebben. Nederland vindt dat dat nog wat aan kracht kan winnen; laten we het zo zeggen. We hebben steeds voorstellen gedaan en ook stappen gezet om te proberen een betere onderbouwing te krijgen van het voorstel van de Europese Commissie. Tot nu toe is dat niet overgenomen. Ik moet dus constateren dat het daarmee niet – zoals mijnheer Geurts dat zou zeggen – de kant van Nederland op komt, maar ik vind het instrument als zodanig

dus wel zinvol. Dat verklaart het standpunt van Nederland dat we ons onthouden van stemming op dit punt. Het CDA vraagt ook naar de vrijstelling van de gewasbescherming in België. België heeft twee tijdelijke vrijstellingen verleend voor neonicotinoïden in de bietenteelt. Tijdelijke vrijstellingen zijn mogelijk op nationaal niveau en daarmee zorgen ze per definitie voor een ongelijk speelveld, omdat ze nationaal worden afgegeven. Ik heb eerder al aangegeven wat het standpunt van Nederland was ten aanzien van de neonicotinoïden en hoe ik daarin gevaren ben, namelijk in dit geval via zowel de EFSA als het Ctgb. Ik zie geen aanleiding om op dit standpunt terug te komen. Ik zal een dergelijke vrijstelling dus ook niet bepleiten. Dat waren volgens mij de vragen die gesteld zijn ten aanzien van de gewasbescherming.

Mevrouw **Lodders** (VVD):

Volgens mij niet. De reden waarom ik aangaf dat ik eigenlijk een wat bredere discussie zou willen hebben over het afwegingskader of de wijze waarop Brussel, en daarmee ook Nederland, op dit moment positie kiest, lag natuurlijk in een aantal andere voorbeelden die ik genoemd heb. Maar laat ik met betrekking tot de derogatie van België aansluiten bij collega Geurts. Die deed dat al met een interruptie. De vraag is – en dat is ook weer het bruggetje naar het monitoringsinstrument – wat duurzaam gebruik is. Bietentelers die op dit moment bietenzaad van het afgelopen jaar over hebben, wordt nu verzocht dat te vernietigen. Volgens mij is dat niet duurzaam. Het is geen voedselverspilling, maar het is wel verspilling van een kostbare grondstof. Dus wat is duurzaam? Wij maken ons zorgen over de beschikbaarheid van een aantal middelen. Dat geldt zeker ook voor middelen in de laatste fase van bestrijding van ongedierte en voor gewasbescherming tegen allerlei ziekten en kwalen. Maar biologische middelen worden zonder enige discussie voor zeven jaar verlengd, terwijl daarbij ook een discussie te voeren is over schadelijkheid voor de bodem en de omgeving. Ik ben op zoek naar hoe die afweging wordt gemaakt, ook in de analyse van de Minister.

Minister **Schouten**:

Ik heb net geprobeerd aan te geven dat ik de EFSA en het Ctgb hierin leidend vind. Zij zijn voor mij de wetenschappelijke kaders waarop ik vaar. Op het moment dat er verschil van mening is, volg ik het Ctgb. Dat is precies wat ik nu ook heb gedaan ten aanzien van de nu voorliggende middelen. Als zij allebei zeggen dat iets niet meer kan, volg ik dat ook. Zij zijn voor mij steeds de kaders waarin ik het afweeg. Ik vind dus juist die wetenschappelijke onderbouwing van het grootste belang. Die is leidend. Juist om te voorkomen dat daarin een spoor van willekeur kan ontstaan, hecht ik eraan om via die kaders te werken, zodat ik ook navolgbaar blijf in de keuze die wij maken. Daarbij kan uw Kamer uiteraard altijd nog een andere mening hebben en mij ook tot iets anders verzoeken. Dat is dus hoe ik vaar. Ook als zij bijvoorbeeld ten aanzien van biologische middelen zeggen dat iets wel of niet kan, is dat voor mij bepalend.

Mevrouw **Lodders** (VVD):

Maar vervolgens hoort daar ook de wetenschappelijke onderbouwing bij. Nogmaals, ik zou daar weleens een wat uitgebreider debat over willen. Deze Kamer spreekt één keer per jaar over de gewasbeschermingsmiddelen in een algemeen overleg. Daarover wil ik best weleens wat breder discussiëren. Nogmaals, als het gaat om duurzaamheid en duurzaam gebruik, vind ik het voorbeeld dat ik zojuist noemde niet heel erg duurzaam. Ik vind het niet heel erg duurzaam dat we dat soort bietenzaad nu moeten gaan vernietigen, terwijl er net over de grens een derogatie wordt verleend. De Minister kan ook als standpunt innemen dat zij

bijvoorbeeld het beschikbare bietenzaad voor één jaar toestaat. Dat komt al een klein stapje dichterbij duurzaam gebruik. Die afweging mis ik in dit debat.

Minister Schouten:

Mevrouw Lodders geeft zelf al aan dat we één keer per jaar wat breder over gewasbescherming spreken. Het staat haar natuurlijk vrij om dit soort zaken daar ook bij te betrekken. Voor mij blijft staan dat op het moment dat zowel de EFSA als het Ctgb van bepaalde middelen zeggen dat er te veel risico's aan zitten voor mens, dier en milieu, dat bepalend is voor of ik iets nog toesta of niet. Overigens wil ik daarbij aangeven dat er vaak ook nog een overgangstermijn van een aantal maanden is. Dat is hierbij ook het geval geweest. Wat mevrouw Lodders nu buiten de microfoon zegt, is waar, maar ik wil aangeven dat er altijd wel een uitfasering in zit om de resterende middelen op te maken. Het staat mevrouw Lodders vrij om hier een bredere discussie over te voeren op het moment dat we over gewasbescherming praten.

Dan ben ik bij het blokje divers. De heer Wassenberg vraagt naar het EU welfare platform voor vissenwelzijn. Dit is een platform van de ngo's, dus het is geen platform vanuit de overheid, vanuit de Commissie of wat dan ook. Nederland zit daarbij als toehoorder. «Observer» wordt dat ook weleens genoemd. Dus dat is het antwoord op die vraag.

De VVD heeft een vraag over de internationale handel in antibiotica. Denemarken zal een toelichting geven over de oprichting van een centrum voor AMR. Ik weet eerlijk gezegd niet of de Denen zich ook op de handel gaan richten. Ik zou even moeten nagaan of dat er ook bij betrokken is. Maar ik zou het toejuichen als er wordt gekeken naar de illegale handel die aangepakt zou moeten worden. Nederland is inderdaad een heel mooi voorbeeld van het terugdringen van antibioticagebruik en hoe we daarmee het probleem van de resistentie proberen aan te pakken. Dat is ook iets waarover we een soort guidance aan Europa kunnen geven. De heer Geurts vraagt naar de veredelings technieken en waarom de wijziging van annex 1b niet op de agenda staat. De Kamer is op 30 november jongstleden geïnformeerd door de Staatssecretaris van lenW, mede namens de Minister voor MZS en mij. De strategie om dit te agenderen wordt nu in gezamenlijkheid uitgewerkt. Daarbij hoort ook agendering in de juiste comités en Raden. Wij komen hier zo snel mogelijk op terug, maar het kan zijn dat dat niet bij ons ligt, omdat het primair bij de Staatssecretaris van lenW ligt en niet bij de Landbouwrapad. Dat wil niet zeggen dat we daarbij niet gezamenlijk optrekken.

De heer Geurts vraagt naar een Noordzee 2030-akkoord. Ben ik hiervan op de hoogte? Jazeker. Er lopen diverse discussies over de Noordzee. Samen met onder andere lenW en EZK werken wij als Rijk aan een Noordzeestrategie voor 2030. Wat ik daarbij van belang vind, is dat de belangen van natuur en visserij daarin heel goed geborgd worden. Dat is ook mijn inzet daarbij, met name rondom de grote projecten op de Noordzee, de windmolens. Om die belangen ook concreet te benoemen, wordt nu over diverse zaken gesproken. Ik ben daarmee dus bekend. We komen er als kabinet gezamenlijk mee naar buiten, want we moeten dit ook in samenhang met elkaar bezien. We zijn dus nadrukkelijk betrokken.

De heer Geurts hoort weleens wat in de wandelgangen, ook ten aanzien van het klimaatakkoord. Daar zitten we in een eindfase. Dat is, denk ik, geen nieuws. Het streven is om voor de kerst een onderhandelaarsakkoord te bespreken. Ik denk dat we gewoon even moeten afwachten of we daar dan ook inhoudelijk meer over kunnen zeggen.

De heer Geurts vraagt ten aanzien van de brexit of ik bereid ben om samen met de visserijsector een uitvoeringsagenda te maken. De brexit is van meet af aan een proces waarbij we hebben ingezet op het horen en betrekken van belanghebbenden in de economie. Er zijn verschillende rondetafels met het bedrijfsleven. Ook de visserij is daarvoor uitgenodigd.

Daar gaan we uiteraard mee door, want het is van het grootste belang dat iedereen zich voorbereidt op allerlei zaken. Voor de visserij wordt daarbij de nieuwe relatie van groot belang. Daarover gaan de onderhandelingen lopen, als we daaraan toekomen – hopelijk is dat het geval – maar we weten met z'n allen dat wat daar op dit moment gebeurt een vrij ongewis proces is. Ik wil de visserij hier heel nauw bij betrekken. Ik zie de onzekerheid over wat daar eventueel kan gebeuren. Ik denk dat op dit moment voor iedereen de onzekerheid ten aanzien van de brexit groter is met wat er nu gaande is.

De heer Geurts vraagt ook naar de Sea Rangers. Hij zegt: er is een Green Deal getekend; wat gaan die Sea Rangers nu allemaal doen? Ik heb de Sea Rangers bij mij gehad. Het is niet badinerend bedoeld, maar dat zijn leuke jongens en meisjes, als ik het even zo mag zeggen. Daar hebben we het over. Het gaat helemaal niet over professionele partijen die bezig zijn om allerlei taken van de overheid over te nemen. Dit zijn jongeren die geïnteresseerd worden voor marine, voor de Noordzee. Hoe leuk wil je het hebben, zou ik bijna willen vragen. Ik zag ook nog wat geluiden van mensen die zeiden: en wat gaan jullie allemaal doen? Ik zou zeggen: juich het toe dat er clubs zijn die jongeren proberen te interesseren voor de Noordzee. Ik zie dat daar passie zit en ik zie daar mensen die echt bevlogen zijn. Dat juich ik alleen maar toe. Dus laten we nou niet het beeld oproepen dat de Sea Rangers van alles gaan doen en laten. Ik vind het gewoon een ongelofelijk leuk initiatief en daar gaan we aan werken. Het heeft ook meer maatschappelijke doelen ten doel ten aanzien van participatie van de jeugd, om ze een soort kans te geven om in een soort werkervaringstraject te komen. Echt, het is gewoon leuk bedoeld. Ik heb ook een vraag gekregen van de heer Futselaar ten aanzien van uitlatingen van iemand die een mening heeft over de brexit en daarmee ook over het Ierse vasteland. Laat ik het zo zeggen: de belangen van de Ieren staan heel goed op ons netvlies, in den brede. Dat geldt sowieso voor de hele brexit. De gevoeligheid in Ierland voor wat daarin meekomt en voor de gevolgen die een brexit daar nog meer kan hebben, is ons zeer goed bekend. Het is mij een lief ding waard om de Ieren te steunen in wat daar gebeurt en geen uitspraken de andere kant op te doen. Ben ik zo duidelijk genoeg? Oké.

De heer De Groot vraagt ten slotte nog iets over wat er is gebeurd ten aanzien van de patenten. Ik moet zeggen dat ik met grote teleurstelling kennis heb genomen van dit bericht. Ik vind het écht vervelend dat er weer onduidelijkheid over is, terwijl we juist dachten dat we duidelijkheid gecreëerd hadden. Zoals de heer De Groot weet, is onder het voorzitterschap van Nederland in 2016 een Europees symposium over dit onderwerp georganiseerd. Dat leidde vervolgens tot de interpretatieve verklaring door de Europese Commissie van de Biotechnologierichtlijn dat het bij de totstandkoming van de richtlijn nooit de bedoeling van de Europese wetgever is geweest dat producten van traditionele veredeling octrooieerbaar zouden zijn. Zowel de voltallige Tweede Kamer en het Europees Parlement als de Europese Raad schaarden zich hierachter. Die interpretatie heeft vervolgens geleid tot aanpassingen van de uitvoeringsregels van het EOB. Langs die lijn, namelijk dat producten van traditionele veredeling niet octrooieerbaar zijn, is recent nog een octrooi ongeldig verklaard dat ziet op een product van traditionele kruising en veredeling. Mijn indruk was dat het nieuwe beleid daarmee succesvol geïmplementeerd was. En dan nu deze uitspraak van een technische kamer van beroep van het Europees Octrooibureau die daar dwars tegen ingaat. Ik kan niet anders zeggen dan dat dit zeer teleurstellend is. Ik ben samen met de Minister van EZK van mening dat producten van traditionele veredeling niet octrooieerbaar moeten zijn. Het kwekersrecht, waar Nederland zich zo hard voor heeft gemaakt, is veel geschikter voor het bevorderen van nieuwe rassen. Ik leg me hier dan ook niet bij neer. Ik beraad me samen met de Minister van EZK op de vraag hoe we hier het beste op kunnen

reageren. Ik zal in ieder geval tijdens de komende Landbouw- en Visserijraad aandacht vragen voor dit punt.

Er waren nog twee punten waarop ik nog een antwoord zou moeten geven. De rode mul is geen gequoteerde soort, dus er is ook geen registratie. Op dit moment zijn er nog weinig data beschikbaar over dit bestand. Samen met, jawel, Frankrijk zullen we daarvoor onderzoek gaan inzetten. Sommige dingen kunnen we nog wel samen met de Fransen doen.

Er was nog de vraag van het CDA over de zegenvissers. In het Commissievoorstel zit een definitie van «staand want», waar een klein deel van de zegenvissers niet onder valt. We werken eraan om op dit punt op te kunnen leggen dat deze vissers door een technische herindeling in de juiste categorie komen, zodat ze wel in het Commissievoorstel worden genoemd. Als Mohammed niet naar de berg komt, komt de berg wel naar Mohammed.

De heer Geurts had nog een vraag gesteld over aalvangstregistratie. Hij vroeg hoe het nou precies zit. In Nederland geldt de verplichting om de vangsten door te geven. Was dat een vraag van de heer Geurts of niet?

De heer **Geurts** (CDA):

Ik heb het woord «aal» tot dit moment niet in de mond genomen, maar misschien dat de SP hier een geest langs stuurt.

Minister **Schouten**:

O sorry, soms haal ik jullie door elkaar.

De heer **Futselaar** (SP):

Ik was het ook niet, maar ik wil deze tendens om niet-gestelde vragen te beantwoorden graag aanmoedigen.

Minister **Schouten**:

Ik meen dat ik hiermee de vragen heb beantwoord, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dan constateer ik dat de Minister alle gestelde vragen en meer heeft beantwoord in haar eerste termijn. Ik stel een tweede termijn voor van anderhalve minuut per fractie. Ik zie dat die met de heer Wassenberg begint.

De heer **Wassenberg** (PvdD):

Ik zal het heel kort doen, voorzitter. De Minister heeft gezegd dat die werkgroep, die subgroep, iets van ngo's is, maar ik heb hier het publicatieblad van de Europese Unie met het besluit van de Commissie tot oprichting van een Commissieplatform voor dierenwelzijn. Daar staat in artikel 4, lid 2, onderdeel a: «voor dierenwelzijn bevoegde autoriteiten van de lidstaten van de Europese Unie ...». Die zitten dus in die Commissie. Dus het is wel degelijk iets van de bevoegde autoriteiten. In dit geval is dat het Ministerie van LNV. Ik wil weten of de Minister daar toch nog even op in kan gaan. Ik kan het publicatieblad eventueel via de griffier aan de Minister geven.

De **voorzitter**:

Dat is helder en dat is ook mogelijk. Mevrouw Ouwehand.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD):

Ik kan kort zijn. De Kamer moet zich uitspreken over het weer verlengen van allerlei stoffen die niet tussentijds beoordeeld zijn, maar waarvan we wel weten dat ze de voortplanting kunnen verstoren en hormoonverstorend zijn. Dus morgenochtend moties in de zaal.

De voorzitter:

Dank u wel. Mevrouw Ouwehand vraagt hierbij een VAO aan. Dat had ze al gedaan, dus vandaar nu de bevestiging daarvan. Mevrouw Lodders van de VVD.

Mevrouw Lodders (VVD):

Voorzitter, dank u wel. Allereerst dank aan de Minister voor de beantwoording in eerste termijn. Ik loop heel snel de punten langs. Als het gaat om het GLB: ik had die zorgen, ik heb die zorgen en ik vrees dat ik die zorgen ook moet houden, omdat er stappen worden genomen waar we als Kamer niet altijd direct actief bij betrokken zijn. Dan kan het BNC-fiche leidend zijn. Dat zal ik de volgende keer in mijn broekzak hebben, want dat geeft wel enige ruimte. Ik heb echt het gevoel dat er stappen worden genomen die verder gaan dan dat, zeker als het gaat om het Nationaal Strategisch Plan en het betrekken van de boeren daarbij. Daar moet het volgens mij over gaan. De boeren krijgen nu pas rond maart de gelegenheid, bij de internetconsultatie. Ik kan een klein beetje inschatten hoe moeilijk het is om dan nog wijzigingen aan te brengen. Als het gaat om de peiling bij de lidstaten over de risico-indicator: de Minister heeft aangegeven dat ze zich van stemming zal onthouden omdat de onderbouwing niet goed zou zijn. Welke stappen wil de Minister wel nemen? Welke richting moet dat volgens de visie van de Minister opgaan? Dan antibioticaresistentie. Het was niet letterlijk mijn vraag of antibioticaresistentie, en met name de frauduleuze handel, geagendeerd wordt door Denemarken. Ik zou het zo mooi vinden als Nederland dat punt actief gaat adresseren. We weten allemaal dat het gebeurt en volgens mij kan het alleen met een Europese aanpak daadwerkelijk de kop worden ingedrukt. Voorzitter, ik laat het hierbij.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Lodders. De heer Geurts, CDA.

De heer Geurts (CDA):

Dank, voorzitter. Ook dank aan de Minister voor haar beantwoording. Ik wens haar en haar ondersteuning sterkte en succes bij de legendarische decemberraad. De nieuwelingen zullen het nog wel gaan merken. Dan de ecoregelingen. De zorg zit niet zozeer bij de inzet van de Minister. Zeer zeker niet. De zorg zit wel bij het feit dat de regelingen misbruikt kunnen worden. Dat wil ik graag voorkomen. Ze kunnen ook na de termijn van de Minister, over twintig jaar ofzo, een keer misbruikt worden. De Sea Rangers. Ik hoor en zie de bevlogenheid van de Minister, dus ik zal daarvan afblijven, maar ik vind het als volksvertegenwoordiger wel mijn taak om vragen te blijven te stellen over hoe publieke middelen worden besteed. Misschien ben ik een beetje kort door de bocht geweest. Daar ga ik over nadenken. Voorzitter. Dan het laatste punt, over de brexit. De rol daarvan en de gevolgen voor de visserij zijn groot en kunnen groot zijn. Eigenlijk is het een retorische vraag, want ik weet het antwoord, maar ik verwacht dat de Minister daar samen met de sector intensief in blijft optrekken. Dat verdient onze visserij. Dank, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Geurts. De heer Futselaar, SP.

De heer Futselaar (SP):

Voorzitter. Ik dank de Minister voor het beantwoorden van de gestelde vragen en ook specifiek voor het beantwoorden van de niet-gestelde vragen. Dat werkt buitengewoon efficiënt, dus ik laat het daarbij.

De voorzitter:

Dan vraag ik de heer Futselaar om voor de goede orde kort het voorzitterschap over te nemen. Het regent geen interrupties, maar toch.

Voorzitter: Futselaar

De heer **De Groot** (D66):

Minister, dank voor de uitvoerige beantwoording. De Minister verwijst naar Fully Documented Fisheries als antwoord op de aanlandplicht. Het zijn 3 schepen van de 297, geloof ik. Het is nog maar een pilot. Hoe gaat u die aanlandplicht handhaven met meer dan alleen een pilot?

Dan de adviesdiensten. Ik moet constateren dat het antwoord in de geannoteerde agenda ietsje achterliep bij de gedachtevorming die de Minister zelf al in de Raad over het consortium had geuit. Alle steun om langs die weg verder te gaan. Ik zie de discussie over de oneerlijke handelspraktijken inderdaad een beetje de kant van het CDA en D66 opgaan. Waarom blijft de Minister toch bij haar standpunt?

Tot slot. Hulde voor de verontwaardiging over de patenten op groente en het feit dat de kennelijke beleidswijziging toch kan worden ingezet, nota bene door het Europees Octrooibureau. Heel goed om daar in de Landbouwrapport ook aandacht voor te vragen. Ik zou dat misschien zelfs met een motie willen ondersteunen, maar daar moet ik even over nadenken. Ik vind het echt iets wat we als Nederland helaas weer opnieuw op de agenda moeten zetten. En ik ben benieuwd naar de relatie tussen het octrooibureau en de Raad. Wie heeft het nu uiteindelijk voor het zeggen in Europa?

Dat was het, voorzitter.

De voorzitter:

Dan geef ik hierbij het voorzitterschap weer terug aan de heer De Groot.

Voorzitter: De Groot

De voorzitter:

Wil de Minister nog tijd, of gaat ze in één keer door?

Minister **Schouten:**

Ik kan het wel op deze manier doen. De heer Wassenberg had het over een publicatie. Ik dank hem voor het overbrengen van het document, maar onze mensen kennen het niet, dus ik moet het antwoord daarop even schuldig blijven. Ik kijk nog even naar mijn medewerkers, maar nee: ze weten het niet.

De heer **Wassenberg** (PvdD):

Dit is het document van de opricht... Sorry, voorzitter. Ik wachtte niet tot u mij het woord gaf.

De voorzitter:

U heeft het woord.

De heer **Wassenberg** (PvdD):

Dit betreft de oprichting van die commissie. Dan is er inderdaad ook nog een subgroep. Dat document heb ik nu niet bij me. Dat is één A4'tje. Zal ik dat anders dadelijk via de Griffie per e-mail sturen? Dat is misschien handig.

Minister **Schouten:**

Ja. Het is volgens mij goed als wij die informatie hebben. Dan gaan we ernaar kijken.

Mevrouw Ouweland had geen vragen meer.

Mevrouw Ladders houdt de zorg dat we verder gaan dan wat we in het BNC-fiche hebben aangegeven. Ik zou die zorg graag willen wegnemen. Ik heb geprobeerd om elke keer heel gedetailleerd aan te geven waar we staan en wat we aan het doen zijn, juist in de Landbouw- en Visserijraad-annotatie, en zo inzichtelijk mogelijk te maken wat de stand van zaken is bij bepaalde discussies. Ik zoek een beetje naar wat ik nog meer kan doen. Ik heb ooit eens gezegd, en herhaal dat misschien, dat de Kamer rondom het GLB en bepaalde andere onderwerpen ook om een technische briefing kan vragen. Ik weet dat u het druk heeft als Kamer, maar misschien is het in dit verband handig om daar wat meer gedetailleerd vragen te stellen over waar precies meer behoefte is aan aanvullende informatie en dergelijke. Dat geef ik aan uw Kamer mee.

Mevrouw **Ladders** (VVD):

Dat is sowieso een goed aanbod. Dat heeft de Minister inderdaad al een keer eerder gedaan, dus ik zal dat bij dezen direct agenderen voor de eerstvolgende procedurevergadering bij de rondvraag. Dan hoef ik geen actie te ondernemen om dat te doen. Maar het blijft wel lastig, want het zal naar alle waarschijnlijkheid een besloten briefing zijn. Als dat niet zo is, dan kunnen we daar wel wat mee. Het gaat mij om de wijze waarop de punten soms worden geagendeerd. Als het gaat om de richtinggevende vragen die aan de orde komen: ik heb in de eerste termijn volgens mij duidelijk aangegeven dat het niet de eerste keer is dat op die manier zaken worden geagendeerd. Je weet dan niet wat er achter de schermen gebeurt. Stapje voor stapje komen we steeds verder in een beleid waar we straks ja of nee tegen moeten zeggen, en dan wordt het lastig om nee te zeggen.

Minister **Schouten**:

Dat snap ik. Wat die richtinggevende vragen betreft: het is aan het voorzitterschap om daar dit soort vragen te stellen. Ik kan het voorzitterschap moeilijk verbieden om dit soort vragen te stellen. Als ze gesteld worden, dan geef ik er ook graag een antwoord op. Ik doe dat langs de lijnen zoals we die in het BNC-fiche hebben vastgesteld. Als er echter nog specifieke vragen zijn, zou ik willen vragen om die via zo'n technische briefing te stellen. Daarin kunnen we de systematiek eens toelichten, en hoe zoiets nou gaat in Europa. Er gebeurt best veel tegelijkertijd, dus ik snap dat gevoel over wat nou op welk punt zit. Er is bij mij echter geen enkele terughoudendheid om bepaalde zaken aan uw Kamer voor te leggen. Ik heb volgens mij geprobeerd om daarvoor een proces op te zetten. Als daar nog meer behoefte is, dan hoor ik dat graag. Ik denk dat het goed is om bij de technische briefing te laten zien hoe de processen precies gaan en op welke momenten ik de verslaglegging en de informatievoorziening richting de Kamer vormgeef.

Mevrouw Ladders had een specifieke vraag over de boeren, namelijk over het feit dat zij pas in maart de gelegenheid krijgen om wat te zeggen. Ze noemde het een internetconsultatie. Voor de duidelijkheid: het is geen internetconsultatie, maar een consultatiebijeenkomst. Het is niet zo dat ze in maart alleen nog maar «oké» of «niet oké» kunnen zeggen. De bijeenkomst is bedoeld om informatie op te halen over hoe zij zien dat dingen in de praktijk gaan en waar ze tegen aanlopen, zodat we dat in de vormgeving van het Nationaal Strategisch Plan kunnen meenemen. Zoals ik al heb aangegeven, hebben we daar ook echt wel de tijd voor. Het is niet zo dat het in maart al beklonken is en dat ze alleen maar hun duim omhoog kunnen doen of niet. Integendeel. We willen de input graag ophalen bij de boeren.

De VVD vraagt naar de indicator van de gewasbescherming. Ik proef daarin dat ik wat inzichtelijker moet maken wat we daarover precies hebben ingebracht en wat het meer inhoudelijke standpunt van Nederland is bij het kader. Ik kan toezeggen dat ik dat naar de Kamer stuur. Zo kunt u

zien waar bij ons het punt zat rondom de onderbouwing, en wat het alternatieve voorstel was dat wij hebben ingebracht rondom het richtinggevend kader voor de beoordeling. Is dat iets, zodat ze daar wat meer zicht op heeft?

Mevrouw **Lodders** (VVD):

Graag, als dat kan. Ik zag overigens dat de definitieve stemming op 25 januari is. Ik heb de planning even niet, maar volgens mij zitten we daarvoor nog een keer met de Landbouw- en Visserijraad. Als dat niet het geval is, dan is dat te laat. Dan zou dat eigenlijk eerder moeten.

De **voorzitter**:

Het volgende AO Landbouw- en Visserijraad is op 28 januari. Neem mij niet kwalijk: 23 januari.

Mevrouw **Lodders** (VVD):

Dat is voor 25 januari, dus dan is de toezegging akkoord.

Minister **Schouten**:

Ik zal de Kamer laten toekomen hoe ik op het kader heb gereageerd, wat er vanuit de Commissie voorlag en wat Nederland daar nog tegenover heeft gezet, zodat u daar inzicht in kunt krijgen.

Dan Nederland en het adresseren van antibiotica. Ik had dat verkeerd begrepen. Wij zullen dat uiteraard inbrengen bij het punt dat Denemarken gaat inbrengen. Wij zullen dat daar ook zelf proactief naar voren brengen. De heer Geurts heeft eigenlijk geen hele vraag meer gesteld, maar maakte nog een aantal wervende opmerkingen. Hij mag best een keertje met de Sea Rangers gaan praten. Ze zijn gewoon aanspreekbaar. Het is best leuk om ze een keertje te spreken.

Ik zal in het vervolg minder vragen van de heer Futselaar beantwoorden, want hij krijgt te veel vragen beantwoord. Ik zal weer teruggaan naar het beantwoorden van het aantal vragen dat hij daadwerkelijk heeft gesteld, in plaats van de vragen die hij niet heeft gesteld.

Ik kom op de vraag van D66 naar de handhaving en de Fully Documented Fisheries. De heer De Groot weet hoe wij daartegen aankijken, want we hebben in het regeerakkoord opgenomen dat we naar alternatieven voor de aanlandplicht moeten kijken. Dat hebben we actief gedaan en daar zetten we ook op in. Hoe kun je veel meer voorkomen dat er bijvangst is in plaats van dat er allerlei constructen worden aangezet om de bijvangst te gaan registreren? We zetten in op meer onderzoek naar verbeterde selectiviteit. Er ligt een roadmap. We gaan met Fully Documented Fisheries de registratie van de vangsten verbeteren, wat daarmee dus ook een belangrijke voorwaarde is voor deze uitzondering. Op deze manier proberen we het allemaal inzichtelijker te maken, zodat we er meer zicht op kunnen krijgen.

Het consortium. Ik had dit in de begroting al toegezegd. Ik was van mening dat het daarmee ook bekend was voor de heer De Groot, maar ik heb het hier dus nog een keertje herhaald.

Dan het octrooibureau. Ik heb al aangegeven dat we dat in de Landbouw- en Visserijraad zullen agenderen. Het EBO, het Europees Octrooibureau, is meer dan de EU, begrijp ik. Het dekt 38 landen en is daarom niet een-op-een op Europa of de EU te plakken. Ik kom hier nog bij u op terug, want we vinden hier inderdaad echt wat van. We zullen ons daar hard voor maken, precies in lijn met onze inzet in 2016.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Ik constateer dat de Minister aan het einde van haar tweede termijn is en dat we aan het eind van dit AO Landbouw- en Visserijraad zijn gekomen. Er zijn nog een aantal toezeggingen, die ik zal langslopen.

- In het komende verslag en de geannoteerde agenda van de Landbouw- en Visserijraad zal nader worden ingegaan op de inzet van de Minister ten aanzien van vereenvoudiging van het GLB.
- De Minister zal het plan van aanpak voor het opstellen van het Nationaal Strategisch Plan aan de Kamer sturen zodra het gereed is. De Minister zal de Kamer eveneens informeren als de provincies niet akkoord zijn gegaan.
- De Minister zal schriftelijk terugkomen op de vragen van de heer Wassenberg over het EU Platform on Animal Welfare en de subcommissie over vissenwelzijn, bij voorkeur morgen tijdens het VAO. Zou dat mogelijk zijn? Anders moet het bij de geannoteerde agenda van de volgende Landbouw- en Visserijraad.

Minister Schouten:

Dat wordt dan wel een heel snelle actie, want dat is morgenochtend al. Ik denk niet dat dit de urgentie heeft die andere onderwerpen mogelijk wel hebben, dus ik zou willen voorstellen om dat bij de volgende Landbouw- en Visserijraad te betrekken.

De heer Wassenberg (PvdD):

Dan doen we dat bij de volgende. Ik heb het document van de viswerkgroep trouwens inmiddels al naar de Griffie gemaïld, dus dat kan heel snel de kant van de Minister op komen.

De voorzitter:

Prima. Dan wordt het het volgende AO Landbouw- en Visserijraad.

- De Minister zal het EU-kader voor de beoordeling van gewasbescherming voor het volgende AO L&V-Raad aan de Kamer sturen. Dat gaat over de geharmoniseerde risico-indicator.

Minister Schouten:

En onze inzet daarbij.

De voorzitter:

En de inzet van Nederland daarbij. Ja, dat is duidelijk.

Er is een VAO aangevraagd met als eerste spreker het lid Ouwehand. Dit VAO wordt morgenochtend om 10.15 uur ingepland. We eindigen deze dag dus met elkaar en we beginnen ook weer met elkaar. Het is echt geweldig. Ik dank de Minister, de collega's, de mensen op de tribune, de toehoorders thuis en de ambtelijke staf. Ik wens u een prettige avond.

Sluiting 18.55 uur.